

**DOKUMENT EVROPSKÉ BANKY
PRO OBNOVU A ROZVOJ**

**STRATEGIE PRO
ČESKOU REPUBLIKU**

Schválena představenstvem EBRD dne 30. září 2003

OBSAH

OBSAH	2
STRUČNÝ SOUHRN	3
1. PORTFOLIO BANKY	5
1.1 PŘEHLED DOSAVADNÍCH AKTIVIT	5
1.2 REALIZACE PŘEDCHOZÍ STRATEGIE	7
1.3 VĚTVĚNÍ PORTFOLIA BANKY NA TRANSFORMACI EKONOMIKY A PONAUCENÍ Z PROJEKTŮ	7
1.3.1 Finanční sektor	7
1.3.2 Podnikatelský sektor.....	8
1.3.3 Infrastruktura a životní prostředí	9
1.4 FINANČNÍ VÝSLEDKY SOUČASNÉHO PORTFOLIA.....	10
1.5 MOBILIZACE DALŠÍCH INVESTORŮ NA SPOLUFINANCOVÁNÍ.....	10
1.6 NĚKOLIK PONAUCENÍ	10
2. PRACOVNÍ PODMÍNKY	11
2.1 REFORMNÍ PROSTŘEDÍ OBECNĚ	11
2.1.1. Makroekonomické podmínky ovlivňující projekty banky.....	13
2.1.2 Úspěchy a výzvy přechodu k tržní ekonomice	13
2.2 PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ	16
2.3 DOSTUPNOST KAPITÁLU	16
3. STRATEGICKÁ ORIENTACE	17
3.1 PRIORITY EBRD NA OBDOBÍ REALIZACE STRATEGIE	17
3.2 VÝZVY JEDNOTLIVÝCH SEKTORŮ A CÍLE BANKY.....	17
3.2.1 Finanční sektor	17
3.2.2 Podnikatelský sektor.....	19
3.2.3 Infrastruktura a životní prostředí	20
3.2.4 Politický dialog.....	21
4. SPOLUPRÁCE S EU A DALŠÍMI MEZINÁRODNÍMI FINANČNÍMI INSTITUCEMI	22
PŘÍLOHA 1 – VÝVOJ V POLITICKÉ A SOCIÁLNÍ SFÉŘE	24
PŘÍLOHA 2 – VÝVOJ HOSPODÁŘSTVÍ	27
PŘÍLOHA 3 – TRANSFORMACE V PRÁVNÍ OBLASTI	30
PŘÍLOHA 4 – ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	37
PŘÍLOHA 5 – VYBRANÉ EKONOMICKÉ UKAZATELE	38
PŘÍLOHA 6 – FONDY TECHNICKÉ SPOLUPRÁCE	39
PŘÍLOHA 7 – SOUČASNÁ SKLADBA PORTFOLIA	40
PŘÍLOHA 8 – PROJEKTY V ČR V ČLENĚNÍ DLE ROKU PODEPSÁNÍ (VČETNĚ REGIONÁLNÍCH)	42
PŘÍLOHA 9 – REALIZOVANÉ PROJEKTY V ČLENĚNÍ DLE SEKTORU	44
PŘÍLOHA 10 - MAPA ČESKÉ REPUBLIKY	45

STRUČNÝ SOUHRN

České republice se i nadále daří plnit podmínky stanovené Článkem 1 Zakládací smlouvy EBRD. Česká republika zaznamenala významný pokrok v procesu přechodu na tržní hospodářství, za osmdesáti procenty hospodářských aktivit stojí soukromé subjekty, ceny byly do velké míry liberalizovány, začala fungovat otevřená obchodní výměna se zahraničím a neexistují žádné významnější překážky pro zahraniční investice.

Makroekonomické prostředí je i nadále převážně příznivé. Růst HDP je uspokojivý i přes slabé výkony hlavních exportních ekonomik v zemích EU. Úrokové míry se nacházejí pod průměrem EU, což stimuluje spotřebu a investice a současně snižuje náklady na financování fiskálního deficitu. V roce 2002 představoval objem FDI (přímých zahraničních investic) ve výši 9 miliard USD nejvyšší částku ze všech zemí Střední a východní Evropy. Na druhé straně je však nutno podotknout, že celkový státní deficit v posledních letech vzrostl a podle prognóz by měl i ve střednědobé perspektivě zůstat nad hranicí 5% HDP. Míra nezaměstnanosti se pohybuje okolo 10 % a podle očekávání zůstane dlouhodobým problémem.

Odpovědná místa země jsou si vědoma toho, že pro zvýšení české konkurenceschopnosti a aktivní kontrolu rostoucího deficitu státního rozpočtu je nutno provést řadu reforem. Při pohledu do budoucna je třeba řešit několik zcela zásadních problémů:

- Zlepšení podnikatelského prostředí (efektivnější výkon soudních rozhodnutí, udělování licencí a povolení, udělování povolení k pobytu cizím státním příslušníkům, zlepšení v oblasti konkurzního řízení, zkvalitnění zákonů upravujících institut zajištění majetku).
- Transparentnější udělování veřejných zakázek na všech úrovních (včetně obcí) a takové privatizační postupy, kterými lze úspěšně bojovat proti korupci.
- Fiskální reforma umožňující udržování dlouhodobé fiskální stability a zajišťující efektivní poskytování veřejných služeb. Je třeba, aby se vláda zaměřila na nedostatky důchodového systému a neefektivní aspekty zdravotnictví a sítě sociálního zabezpečení.
- Privatizace zbytku státem vlastněných společností (Český Telecom, Unipetrol a ČEZ).
- Vláda, ale i regionální a obecní zastupitelstva budou muset navrhnout celou řadu způsobů, jak připravit projekty a zajistit spolufinancování umožňující efektivní čerpání prostředků z Fondu soudržnosti a Strukturálních fondů EU.
- Více pozornosti ve smyslu dostupnosti finančních nástrojů a zlepšení podnikatelského prostředí by se mělo dostat místním malým a středním podnikům (dále SME).

Ke dni 30.6.2003 banka poskytla 873 milionů EUR na 42 přímých a 32 regionálních projektů, čímž se na dané projekty podařilo získat další 3 miliardy EUR od investorů a spolufinancujících subjektů. Banka může v této strategické fázi i nadále hrát důležitou roli tím, že se bude selektivně zaměřovat na oblasti, kde může figurovat jako spoluinvestor.

V zájmu toho, aby Česká republika zůstala v popředí transformačních procesů a aby se podařilo řešit výše uvedené problémy, činnost banky bude sledovat následující základní operační cíle:

- **Finanční sektor**

Banka bude úzce spolupracovat s místními bankami a různými investory na vytvoření škály finančních produktů, jichž se v současnosti ekonomice příliš nedostává, jako např. financování kapitálem, financování typu mezzanine (majetkově nezajištěné financování půjček) a širší spektrum finančních produktů pro SME. Banka bude současně podporovat další rozvoj nebankovních finančních institucí typu leasingových společností, penzijních fondů a správce aktiv. Banka bude především podporovat druhou generaci fondů rizikového kapitálu a fondů zaměřených na restrukturalizace, kterých je obzvláště zapotřebí.

- **Podnikatelský sektor**

Banka podpoří privatizaci podílů státu ve společnostech, jako je Český Telecom. Banka bude aktivně podporovat restrukturalizaci, konsolidaci a pokud možno i expanzi místního soukromého sektoru v regionálním měřítku přímým i nepřímým kapitálovým financováním a tím napomůže zvyšování kapitálové základny české ekonomiky. Banka bude podporovat přímé zahraniční investice, přičemž se bude zaměřovat především na (a) projekty budované na zelené louce i ve stávajících výrobních prostorách v regionech s vyšší nezaměstnaností, (b) menší zahraniční investory s potencionálně malou investiční zkušeností v zemi a (c) komplexní projekty vyžadující nezanedbatelnou zkušenost v otázkách restrukturalizace.

- **Infrastruktura a životní prostředí**

Ve snaze napomoci snížit tlak na státní rozpočet bude banka podporovat zavádění programů či projektů, které budou financovány bez státních záruk. Banka bude usilovat o zapojení centrálních i místních orgánů do přípravy, spolufinancování a realizace projektů a programů s účelem maximalizace čerpání z Fondu soudržnosti a Strukturálních fondů EU. Při kombinaci těchto investičních struktur bude banka úzce spolupracovat s centrálními orgány, ale i s EIB a místními bankami, aby se zamezilo zbytečným překryvům a naopak využilo synergií. Banka bude podporovat restrukturalizaci a modernizaci železnic a především se pokusí zjistit možný rozsah financování formou partnerství soukromého a veřejného sektoru (PPP) pro projekty obecní a do určité míry i pro silniční infrastrukturu. Banka se rovněž bude snažit nasměrovat s podporou EU určitou část financí do rozpočtů menších obcí a svou pozornost zaměří obzvláště na projekty umožňující podporu rozvoje méně vyvinutých českých regionů.

Banka zajistí, aby se i nadále všechny projekty EBRD v České republice řídily Ekologickými postupy EBRD a v odpovídajících případech měly vlastní Ekologické akční plány.

1. PORTFOLIO BANKY

1.1 Přehled dosavadních aktivit

Banka se aktivně účastní procesu přechodu českého hospodářství k tržní ekonomice, a to především projekty financování soukromého sektoru v široké škále oborů. Ke konci června 2003 představovaly kumulativní závazky EBRD v České republice 873 milionů EUR (včetně projektů pokrývajících celý region) neboli 4,1% čistého objemu závazků banky. K poskytnutým prostředkům banka pomohla získat další 3 miliardy EUR od spoluinvestorů, což v tomto případě představuje multiplikátor 3,35.

V následující tabulce je uveden přehled současného portfolia banky v ČR (k poslednímu červnu 2003) v členění podle sektorů. V celkovém portfoliu banky všechny tyto prostředky (530,4 mil. EUR) představovaly 3,8 %. Poměr investic do soukromých a veřejných projektů představoval 98:2, stejně jako poměr státem nezaručených a zaručených investic. Tento poměr byl ze všech zemí, kde banka působí, nejvyšší.

Tabulka č. 1: Současné portfolio v členění dle odvětví (včetně regionálních projektů)
(ke dni 31.6. 2003)

Sektor	Počet projektů	Zdroje z EBRD (mil. EUR)	Podíl v portfoliu (%)
Průmysl obecně	2	42,6	8 %
Průmysl a obchod	13	122,7	22 %
Zemědělství	4	26,2	
Nemovitosti, cestovní ruch a přeprava	5	53,5	
Telekomunikace, informatika & média	4	43,0	
Finanční instituce	34	288,8	56 %
Vlastní jmění banky	1	125,0	
Bankovní půjčky	5	38,0	
Nebankovní finanční instituce	8	48,6	
Fondy kmenových akcií	20	77,2	
Infrastruktura	7	76,3	14 %
Doprava	1	12,4	
Obecní & ekologická infrastruktura	2	28,6	
Energetická účinnost	3	34,0	
Energetika	1	1,3	
CELKEM	56	530,4	100 %
z toho dluh	17	284,1	56 %
z toho kmenový kapitál	39	238,3	43 %
z toho záruky	1	8,0	1 %
z toho soukromé	55	517,9	98 %
z toho státní	1	12,4	2 %
z toho přímé	28	433,9	83 %
z toho regionální	29	96,5	17 %
z toho státem nezaručené	56	517,9	98 %
z toho státem zaručené	1	12,4	2 %

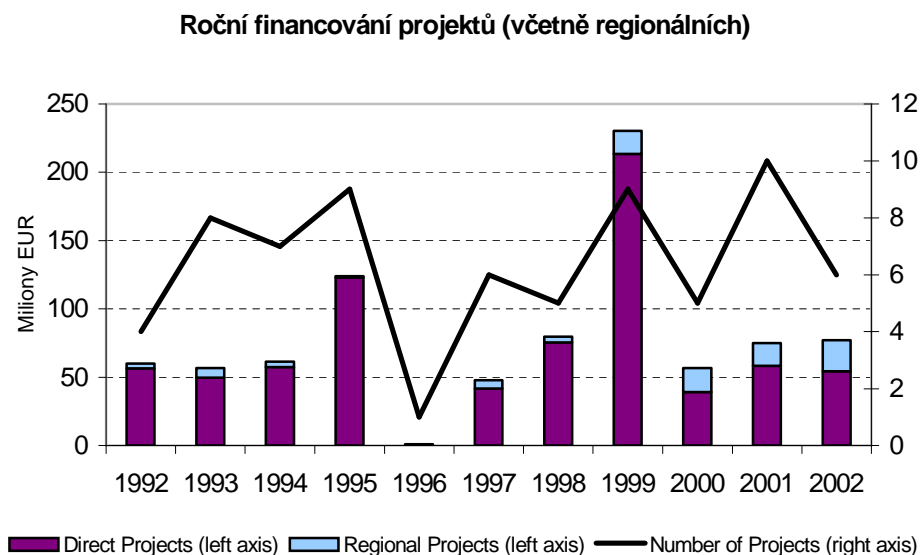
Velká část portfolia (56 %) má v současnosti nějaký vztah k finančním institucím, což odráží významnou roli EBRD v privatizaci českého bankovního sektoru, její podporu SME formou

úvěrových rámců, ale i nebankovních finančních institucí a fondů rizikového kapitálu. Projekty v průmyslovém a obchodním odvětví představují 22 % portfolia, obecné investice do průmyslu dosahují 8 %. Do infrastrukturních projektů banka investuje 14 % portfolia, což odráží skutečnost, že obrovská potřeba financování v této oblasti je primárně uspokojována EIB a komerčními bankami, které často spoléhají na záruky státu.

V roce 2002 EBRD podepsala smlouvy o financování nových projektů v objemu 70 milionů EUR (včetně podílu na regionálních projektech). Tyto nové projekty, jakkoli jsou relativně malé, představují dobrou kombinaci produktů prospívajících konkurenci na českém trhu s financemi (financování formou kapitálové účasti, majetkově nezajištěné financování půjček, financování akvizic a úvěrové rámce pro SME).

Graf č. 1 názorně zobrazuje historii aktivit EBRD v ČR ve smyslu počtu podepsaných projektů a každoročně investovaných částek (roku 1991 nebyl podepsán žádný projekt). Zpočátku přesahovaly vynaložené prostředky výši 50 mil. EUR na rok, přičemž roku 1995 přišlo výjimečné zvýšení na 124 mil. EUR. V letech 1996-1997 se naplno projevil obtíž českého průmyslu a navíc neprobíhaly žádné privatizace. Pro banku tedy nevzniklo dostatek finančně rozumných investičních příležitostí. Počínaje rokem 1998 se situace opět změnila. Spustila se privatizace bank a zavedly se investiční pobídky pro zahraniční investory, které je motivovaly k hledání investičních příležitostí v ČR. Projekty banky z posledních let jsou většinou menší, pokrývají širší škálu ekonomických odvětví a tím dokládají pružnost banky v nabídce nových produktů reagujících na měnící se potřeby českého hospodářství (členění projektů dle sektoru viz Příloha 9).

Graf 1:

1.2 Realizace předchozí strategie

Strategie pro ČR z roku 2001 nastínila následující strategické priority EBRD v ČR:

- Podpora privatizace, restrukturalizace a konsolidace domácího soukromého sektoru, a to především poskytováním podílnického kapitálu;
- Rozvoj SME - přímo i prostřednictvím domácích bank;
- Podpora investic do infrastruktury prostřednictvím investičních struktur bez záruk státu.

Od roku 2001 banka podepsala 20 projektů (včetně odpovídajících regionálních projektů). To představuje závazky v celkové výši zhruba 176 mil. EUR. Nejvýznamnější byl příspěvek banky v ohledu na financování formou kapitálové účasti a obdobné financování českých společností včetně SME. Banka navíc SME dokázala podpořit formou úvěrových rámců pro banky a leasingové společnosti. Očekává se, že dohody o dalších úvěrových limitech se podepíší v průběhu roku 2003. V oblasti restrukturalizace soukromého sektoru v ČR se banka ve spolupráci se strategickými investory podařilo zapojit se do restrukturalizačního procesu ve dvou firmách. Banka se naopak příliš nebyla schopna zapojit do financování infrastrukturních projektů, jelikož na straně ČR nezaznamenala dostatek kroků směrem k transparentnějšímu fungování modelu PPP v oblasti silničních komunikací a protože velká města byla úvěrována EIB a domácími komerčními bankami. V současnosti však banka pracuje na nabídce inovačních produktů určených malým obcím.

1.3 Vliv portfolia banky na transformaci ekonomiky a ponaučení z projektů

1.3.1 Finanční sektor

Banka se spolupodílela na řešení největších problémů bankovního sektoru tím, že napomáhala privatizaci dvou velkých bank (České spořitelny a ČSOB). Koncepční dialog mezi bankou a zahraničními investory na straně jedné a státními úřady na straně druhé napomohl finanční restrukturalizaci sektoru zatíženému nedobytnými úvěry a konsolidovanému státem vlastněnou Konsolidační bankou (nyní agenturou).

V případě České spořitelny (ČS), jedné z největších bank v ČR, EBRD ještě před privatizací získala určitý podíl s úmyslem vylepšit bilanci spořitelny. Banka rovněž vyslala svého zástupce do správní rady ČS a přispěla ke zlepšení zásad dobré správy a řízení společnosti. ČS byla mezitím privatizována do rukou Erste Bank a EBRD svůj podíl v roce 2002 odprodala. V případě ČSOB banka usnadnila poslední fázi privatizace odkupem podílu slovenské vlády. Krátce po dokončení privatizace (červen 2000) ČSOB podepsala smlouvu s českou vládou a převzala IPB, jednu z největších českých bank, která byla těsně před úpadkem. Ministerstvo financí a Česká národní banka ČSOB v souvislosti s touto akvizicí, která banku zachránila, poskytly státní finanční podporu. V důsledku této fúze se z ČSOB stala největší univerzální banka v ČR. Pokračující investiční účast EBRD a její podpora v celém obtížném procesu slučování bank je vysoce ceněna investorem i vedením ČSOB.

Spolupráce banky s nebankovními finančními institucemi začala relativně brzy. Banka díky víceprojektovému financování společnosti Winterthur založila novou pojišťovnu zaměřenou na rozvoj trhu s životním pojištěním. Následná investice v roce 2002 sloužila k podpoře

akvizice dobrovolného penzijního fondu usnadňujícího konsolidaci trhu, který trpí fragmentací. Tato akvizice společnost postavila do čela rostoucího trhu z životním a penzijním pojištěním. Banka rovněž s cílem dále diverzifikovat produkty na tomto trhu a zvýšit konkurenci v celém sektoru investovala do pojišťovny s rakouským investorem.

EBRD se dále podílela na rozvoji investičních fondů. Účast EBRD v prvním z nich byla klíčem k tomu, že příslušný fond získal od Ministerstva financí licenci. Efekt, který tato iniciativa měla, se projevil v počtu žádostí o licenci, které byly od té doby podány.

Díky úvěrovým programům EBRD, připravených spolu s EU pro financování SME, které byly dosud čerpány dvěma bankami a jednou leasingovou společností, se zlepšila dostupnost finančních zdrojů pro tento sektor. Banka hrála významnou roli při zakládání sektoru rizikového kapitálu a prostřednictvím několika rizikových fondů zaměřených jak na ČR, tak i na celý region, realizuje zásadní investice do kapitálu firem v soukromém sektoru. Pokračující podpora službám rizikového kapitálu je rovněž důležitá pro tzv. druhou generaci fondů, což se projevilo i ve dvou nových investicích během roku 2003.

Celkově se dá konstatovat, že vliv banky na přechod k tržní ekonomice je ve finančním sektoru značný.

1.3.2 Podnikatelský sektor

Na počátku 90. let pomáhala banka přilákat strategické zahraniční investory, kteří by investovali do podniků s potřebou radikální restrukturalizace. Dva příklady za všechny: privatizace domácího výrobce pneumatik (Barum) a českého výrobce autobusů (Karosa). Méně již byla banka úspěšná ve spolupráci s firmami v českém vlastnictví. Jejich vedení se totiž i přes zjevné manažerské nedostatky odmítalo vzdát kontroly nad těmito podniky. V několika projektech s místními investory se projevil značné obtíže, což se následně promítlo i do vysokých objemů ztrát snižujících kapitál těchto podniků (Korado, Škoda) a na jejich restrukturalizaci bylo třeba věnovat značné zdroje.

Jedny z prvních projektů banky v oblasti zemědělství, Čokoládovny (1991/92) a Cukrovar Dobruška (1993) byly významným signálem pro potenciální investory, kteří měli zájem o zemědělský sektor a českou ekonomiku jako takovou, neboť se jednalo o první investice do ČR v době vysokého politického rizika. Projekt Čokoládovny byl navíc ukázkovým příkladem úspěšné restrukturalizace (racionalizace výroby, distribuce a odbytu) a dobré správy a řízení společnosti. Součástí projektu v Cukrovaru Dobruška byla současně redefinice vztahů mezi průmyslem a zemědělci v kontextu zavedení nových osevnicích smluv a dohod o dlouhodobém odběru produktů. Banka také poskytnutím prostředků na akvizici největších českých sladoven, které v té době krachovaly, firmou Soufflet (2001/02) pomohla zabránit tomu, aby domácí dodavatelé sladu museli skončit svou činnost. Společnost je teď v plném provozu, probíhá oboustranný transfer know-how mezi zmíněnou nadnárodní skupinou a vedením i zaměstnanci českých provozů. Podnikatelské úspěchy Soufflet Czech jsou zárukou stabilního odkupu ječmene od českých pěstitelů. V letech 2002-2003 byl veškerý ječmen nakoupen od domácích zemědělců.

Banka podporuje rozvoj českého trhu s nemovitostmi podílem v kmenovém kapitálu projektů, které jsou svou podstatnou částí zakotveny právě v České republice (Europolis či Orco) a vlastnictvím kmenových akcií jednoho z největších developerů v zemi (EPG). Účast EBRD v obchodu s nemovitostmi přilákala další subjekty podílející se na spolufinancování a dosud napomáhá rozvíjet sekundární trh s nemovitostmi.

Počáteční snahy banky v telekomunikačním sektoru (první projekt se uskutečnil roku 1993) se zaměřovaly na rozšíření a modernizaci české telekomunikační sítě a na předprivatizační přípravu dominantního operátora. Mezitím byl třicetiprocentní státní podíl operátora odprodán konsorciu strategických investorů (KPN a Swiss Telecom), přičemž stát i nadále zůstává majoritním akcionářem. Stát spolu se strategickým investorem v současnosti realizuje plán konsolidace vlastnické struktury mobilního operátora patřícího k Českému Telecomu se snahou o následný odprodej většinového podílu společnosti. V roce 2001 banka rovněž investovala do kmenových akcií třetího mobilního operátora, čímž zlepšila hospodářskou soutěž na trhu s komunikacemi. Ke konsolidaci sektoru banka přispěla i financováním akvizice jednoho kabelového operátora jeho konkurentem.

Celkově je vliv banky na přechod k tržní ekonomice v podnikatelském sektoru pouze mírný.

1.3.3 Infrastruktura a životní prostředí

V roce 1995 banka, souběžně s EIB a dalšími věřiteli, financovala malou část zásadního projektu v rozvoji české železniční infrastruktury. Při realizaci projektu se objevily určité obtíže způsobené především neshodami mezi EBRD a dlužníkem ohledně uzavírání smluv se třetími stranami a kvůli dodávkám. Strany je nebyly schopny vyřešit v rámci Pravidel a zásad EBRD pro veřejné zakázky. Navíc ani navzdory rostoucím finančním problémům, a tedy i negativním rozpočtovým implikacím, nejevila vláda ani vedení železnic ochotu přistoupit na zásadní reformu tohoto odvětví. V roce 1999 dlužník vypověděl dohodu o velké části půjčky od EBRD. Projekt poukázal na to, jak omezený vliv má banka na realizaci svých transformačních cílů v případech, kdy je její investiční příspěvek relativně malý a kdy chybí politické impulzy k reformě a její podpora.

Banka do dnešního dne financovala jeden obecní projekt. Jednalo se o dlouhodobou půjčku s omezenými zdroji pro Brněnské vodárny a kanalizace (BVK), které díky tomu renovovaly a rozšířily čistírnu odpadních vod. V rámci tohoto projektu banka pomáhala zastupitelstvu města při změně stávající dlouhodobé koncesní smlouvy mezi městem Brnem a akciovou společností, jejímž minoritním akcionářem je zahraniční investor. Díky projektu se podařilo úspěšně zlepšit regulační rámec změnou tarifikačních mechanismů (přechodem z výpočtu konečné ceny z nákladů plus dohodnuté přírážky na tarif klouzavý, který vybízí k zefektivňování provozu a částečný přínos má i pro odběratele). Prodloužená koncesní smlouva navíc postupně odstraňuje interní subvencování mezi průmyslovými klienty a domácnostmi. Projekt je momentálně ve stádiu realizace. O financování projektů zčásti založených na tomto brněnském modelu s bankou začalo jednat několik dalších zastupitelstev.

V oblasti energetických úspor byly ke dnešnímu dni podepsány dva projekty: jednak první EBRD ESCO (Landis & Gyr) a dále portfolio menších místních projektů zefektivnění vytápění spolufinancovaných firmou Harpen. Rozběhnutí koncepce ESCO (firma podnikající v úsporách energie) trvalo poměrně dlouho a bylo obtížné pro ni vytvořit klíčovou základnu,

neboť ESCO se v první řadě zaměřuje na veřejný sektor. Prokazatelnost výsledků tedy byla veskrze malá. Tyto dva projekty nicméně zvýšily všeobecné povědomí o koncepci ESCO.

Celková zainteresovanost banky na transformaci sektoru infrastruktury a životního prostředí byla omezená.

1.4 Finanční výsledky současného portfolia

V posledních dvou letech byla kvalita českého portfolia stabilně velmi dobrá. Celkové portfoliové riziko je stejně jako v roce 2001 v kategorii 4,88. V tomto období k němu přibyla nová, vysoce kvalitní aktiva, i když rating rizika jednoho projektu klesl z 8 na 9.

1.5 Mobilizace dalších investorů na spolufinancování

Celkový mobilizační faktor (projektové náklady celkem/prostředky EBRD) je 3,35.

Na spolufinancování projektů v České republice EBRD spolupracovala s více než dvaceti komerčními bankami z tuzemska i zahraničí. Mezi poslední případy patří čistírna odpadních vod Brno, Dalkia a TES Media. Celková výše syndikovaných úvěrů dosáhla 508 milionů EUR. Mezi zainteresované finanční instituce patří Česká spořitelna, ČSOB, Živnostenská banka, Komerční banka, BNP Paribas, Bank Austria Creditanstalt, Commerzbank, Credit Lyonnais, Dexia, Deutsche Bank, EIB, ING Bank, IFC, JBIC, JAIDO, KfW, NIB Capital Bank a Norddeutsche Landesbank.

1.6 Několik ponaučení

Dosavadní zkušenosti banky v České republice jí přinesly několik ponaučení. Mezi ta nejdůležitější patří:

Transparentnost a dodržování zásad dobré správy a řízení společností jsou v podnikatelské činnosti zcela zásadními kritérii rozhodování. Nelze podcenit ani obtíže při realizaci projektů postrádajících partnerství se strategickým investorem, jenž je zárukou těchto zásad a postupů.

Při investování do kmenových akcií by banka do akcionářské smlouvy měla začleňovat konkrétní ustanovení týkající se zásad odpovědného spravování společnosti a zásad rovného přístupu k podnikání. V případě porušení těchto ustanovení by pak banka měla právo požadovat odkup svých podílů zmíněným spoluinvestorem.

Podíl na vlastním jmění českých bank a dalších nebankovních finančních institucí úspěšně přispěl k rozvoji soukromého sektoru, který nabízí trhu širokou škálu finančních nástrojů. Kapitálová účast banky v předprivatizační fázi může zásadním způsobem přispět k úspěchu privatizace (jako v případě České spořitelny).

Zvláštní pozornost by však měla být věnována posilování nástrojů realizace důležitých strategických cílů banky (např. financování SME). Trvám na tom, že zprostředkující banky

se budou držet těch nejpřísnějších podmínek pro poskytování úvěru a kontrole zákonnosti i v ekonomicky obtížných obdobích, jim banka může napomoci vyzrát do takové míry, kdy samy začnou hrát roli zodpovědných usměrňovatelů úvěrové nabídky a poptávky.

Nesmírně potřebné revitalizace ohrožených aktiv lze dosáhnout především spoluprací se strategickými partnery (Soufflet). Naopak spolupráce s domácími investory a institucemi se ukázala jako velmi obtížná (viz Korado a Škoda).

Neméně důležitá je aktivní účast EBRD v řídicích orgánech jednotlivých firem, a to nejen pro zkvalitnění debat na jednáních těchto orgánů, ale také k zajištění nezávislosti na akcionářích a vládě.

2. PRACOVNÍ PODMÍNKY

2.1 Reformní prostředí obecně

Česká republika i nadále splňuje kritéria stanovená Článkem 1 Zakládací smlouvy EBRD. Jde o pluralistickou demokracii s politickou soutěží více stran. Její chování v oblasti dodržování lidských práv je zhruba srovnatelné se zavedenými západními demokraciemi.

Klíčové reformy z počátku přechodu k tržní ekonomice, včetně deregulace cen a liberalizace obchodu a devizové politiky, byly po zahájení transformačního procesu rychle a úspěšně realizovány. Počáteční náklady reformy byly relativně nízké. V této souvislosti lze zmínit i ustupující inflaci a v porovnání s ostatními transformujícími se ekonomikami ve střední Evropě i nízkou míru nezaměstnanosti. V průběhu privatizačního procesu se díky iniciativě podnikavých jedinců využívajících nových příležitostí objevilo množství soukromých malopodnikatelů.

Mezi lety 1992 a 1994 vláda realizovala ambiciózní program kupónové privatizace, v níž ve veřejných dražbách rozdělila způsobilým občanům podíly ve více než tisícovce velkých státních podniků. Kupónová privatizace byla završena odprodejem vybraných velkých podniků zahraničním investorům a domácímu managementu. Avšak slabá ochrana práv věřitelů a menšinových akcionářů, nevyhovující konkurzní zákon, nedostatečná transparentnost při správě a řízení společnosti a další nedostatky podnikatelského prostředí měly za následek nadbytečný objem klasifikovaných úvěrů v bankovním sektoru a špatné finanční hospodaření významného počtu průmyslových konglomerátů vlastněných tuzemskými subjekty. Příznakem strukturálních problémů byl rovněž rostoucí obchodní deficit a nastupující fiskální tlaky vedoucí k měnové krizi (květen 1997) a následné recesi (1997-1998). V té době zkrachovalo několik velkých podniků a bank, nezaměstnanost se v období let 1995-1999 více než ztrojnásobila. Prohloubily se rovněž regionální rozdíly v ukazatelích životního standardu a nezaměstnanosti. Míra chudoby však i v tomto období byla podle údajů Světové banky zanedbatelná (pod 1 %), zčásti díky velmi husté síti sociálního zabezpečení.

Po zmíněné krizi roku 1997 se státní orgány zaměřily na odstranění hlavních strukturálních nedostatků finančního a podnikatelského sektoru. Ke stabilizaci finančního sektoru vláda přispěla převedením klasifikovaných úvěrů v hodnotě rovnající se zhruba 15 % HDP

z komerčních bank do státní restrukturalizační instituce – Konsolidační banky, jež byla později transformována na Konsolidační agenturu. Do června 2001 se všechny velké banky podařilo odprodat strategickým investorům (státem vlastněné banky dnes představují méně než 5 % celkových aktiv za celý bankovní sektor) a v roce 2002 vznikl státní úvěrový registr. Díky zmíněnému převodu nedobytných úvěrových pohledávek a přísnějším kritériím pro přidělování úvěrů ze strany privatizovaných bank se do konce roku 2002 podařilo zmenšit podíl klasifikovaných úvěrů pod 10 %. Vláda rovněž zavedením komplexního a transparentního souboru daňových úlev, dotací na vytvořená místa i infrastrukturu začala podporovat velké investiční projekty a zjednodušila získávání licencí, povolení a dalších úředních schvalovacích dokumentů. Investiční pobídky, znovuoživení privatizace a vylepšené podnikatelské prostředí měly za následek zvýšení přílivu přímých zahraničních investic (FDI) z 1,3 mld. USD v roce 1997 na 3,6 mld. USD v roce 1998. V roce 2002 byl zaznamenán dosud největší příliv FDI od počátku transformace - 9 mld. USD (včetně 4 mld. USD z projektu privatizace plynárenství).

V posledních letech se státní orgány soustřeďovaly na přijímání *acquis communautaire* Evropské unie. Poté, co bylo koncem roku 2002 úspěšně ukončeno vyjednávání o vstupu do EU a po drtivém vítězství příznivců vstupu do EU v letošním referendu (13.-14.6.2003), by Česká republika měla do Unie vstoupit v květnu 2004. Legislativní a regulační rámec země je už v současnosti v souladu se zásadami jednotného vnitřního trhu EU. Reforma však ještě zdaleka není dokončena. Stále ještě zbývá vyřešit řadu otázek spojených s opuštěním centrálního plánování a směřování k ekonomice volného trhu. Mezi ně patří udělování licencí a povolení, konkurzní řízení, legislativní ošetření správy a řízení podniků, reforma soudnictví. Pomalá a někdy nekonzistentní soudní praxe brání větší tržní interakci mezi podniky a dalšímu kvalitativnímu rozvoji finančních zprostředkovatelských služeb. Krom toho je nutno dále zprůhlednit udělování veřejných zakázek a privatizační proces, aby se mimo jiné dařilo úspěšně bojovat proti korupci. Vstupem do Evropské unie se možná uvolní určitá legislativní kapacita potřebná k přípravě potřebných reforem a jejich zavedení do praxe, aby se proces přechodu k tržní ekonomice dokončil. Závisí to však především na dostatečné podpoře parlamentu a dalších zainteresovaných subjektů.

Vstup do Evropské unie s sebou přinese mnoho ekonomických příležitostí i potenciálních problémů. Česká republika bude sousedit pouze s členskými zeměmi rozšířené EU a veškeré celní kontroly na hranicích se ke dni vstupu ruší. Tím se sníží transakční náklady pro podniky obchodující přes tyto budoucí vnitřní hranice EU. Dále bude potřeba upravit podle norem EU i tarifní systém, což bude znamenat, že více než 80 % dnešního objemu zahraničního obchodu nebude podléhat žádné celní kontrole. Přijetím společné obchodní politiky EU se naopak může zhoršit obchodování s nečlenskými zeměmi. Pasová kontrola bude fungovat i nadále, a to do data účinnosti Schengenské dohody (nejdříve roku 2006). Poté budou omezení volného pohybu pracovních sil zrušena. Očekává se rovněž, že po vstupu ČR do EU zde začnou více investovat menší podniky a investoři s nepřilíš velkou zkušeností v regionu střední Evropy.

Očekává se, že transfery z evropských fondů určené především na infrastrukturní projekty, na zlepšování stavu životního prostředí, na společnou zemědělskou politiku a na regionální rozvoj budou v letech 2004-6 dosahovat 2,8 mld. EUR neboli 1,5 % ročního HDP. Prostředky z fondů EU budou vypláceny prostřednictvím jediného platebního orgánu na Ministerstvu financí, který je bude převádět na konečné příjemce, tedy implementační orgány jednotlivých programů EU. Existují určité obavy, zda státní správa vytvoří dostatečnou implementační

kapacitu zaručující efektivní využití prostředků z EU. Je však skutečností, že některé implementační orgány již mají zkušenost s transfery z fondů předvstupní pomoci (projekty ISPA a SAPARD) a další budou stavět především na stávajících vládních agenturách, například vysoce ceněné agentuře pro podporu investic CzechInvest.

2.1.1. Makroekonomické podmínky ovlivňující projekty banky

Růst produkce se v roce 2002 následkem slabé zahraniční poptávky a ničivých srpnových povodní zpomalil. Ekonomiku v současnosti táhne soukromá spotřeba. Ve střednědobé perspektivě se očekává ekonomické zlepšení a v závislosti na vývoji hlavních vývozních trhů i na míře a rychlosti případných fiskálních změn pak růst HDP v rozmezí 3 až 4 %. Inflace je již několik let tlumena a spotřebitelské ceny od ledna 2003 začaly klesat. Inflační tlaky se však v souvislosti s daňovými změnami v rámci fiskální reformy i se vstupem do EU a zvyšováním cen spojeným s hospodářskou konvergencí směrem k EU mohou za 12-18 měsíců objevit znovu. Vývoj směnného kurzu se až doposud řídil především velkými transakcemi na kapitálovém účtu, politickými tlaky a spekulativními nákupy a prodeji spojenými se vstupem země do EU. Tyto faktory si svůj význam zřejmě podrží i ve střednědobém výhledu.

Největší makroekonomickou výzvou však v následujících letech pro českou vládu bude reforma veřejných rozpočtů. Podle ministerstva financí dosáhl roku 2002 deficit veřejných rozpočtů bez zohlednění privatizačních výnosů 6,7 % HDP a ve střednědobé perspektivě by bez realizace komplexní fiskální reformy zaměřené na snížení rozpočtových výdajů i nadále zůstal nad úrovní 5% HDP. Dluh veřejné sféry se momentálně pohybuje pod 25% HDP. Expanzivní fiskální politika však vedla k tomu, že by do roku 2006 veřejný dluh mohl vzrůst na přibližně 40% a v delším časovém výhledu by dále neudržetelně rostl. V září 2003 tedy Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR odsouhlasila balíček legislativních návrhů usilujících o snížení konsolidovaného státního deficitu na 4% HDP do roku 2006. K dlouhodobě udržitelnému stavu veřejných financí je však zapotřebí ještě dalších kroků. Obavy budí i momentální schodek běžného účtu. Obchodní deficit se převážně díky exportním úspěchům podniků se zahraničními vlastníky snížil, ovšem zhoršila se bilance příjmů a služeb, takže schodek běžného účtu se dostal nad 6% HDP zaznamenaných v roce 2002. Tento deficit lze z velké části připsat zvýšení reinvestic zisků firem se zahraničními vlastníky. Pokud by však zahraniční investoři hodlali v budoucnu namísto reinvestic v ČR své zisky převádět do zemí původu, mohla by se platební bilance země ocitnout pod silným tlakem.

2.1.2 Úspěchy a výzvy přechodu k tržní ekonomice

Finanční sektor

Bankovní sektor se po převodu klasifikovaných úvěrů do státní Konsolidační agentury a dokončení privatizace bank stabilizoval. Bankovníctví dominují tři velké banky se zahraničními vlastníky (ČSOB vlastněná belgickou KBC, Česká spořitelna vlastněná rakouskou Erste Bank a Komerční banka ve vlastnictví francouzské Sociétés Générale). V únoru 2003 však činnost ukončila malá soukromá Union Banka a vzhledem k nedostatečné podpoře italského investora jí byla odebrána licence. Po prohře ve zdoluhavém soudním řízení šetřícím defraudaci prostředků z investičního fondu v březnu 2003 skončila další malá banka. Plzeňská banka měla pouze nepatrný podíl na trhu a jednu pobočku. Nově privatizované komerční banky rovněž zavedly daleko přísnější kritéria přidělování úvěrů, což společně s restrukturalizací českého bankovníctví vedlo k tomu, že úvěry podnikům od konce roku

2001 do závěru roku 2002 poklesly o 20 %. Tuzemské úvěry soukromým podnikatelům vyjádřené procentem HDP klesly z maximálních 54 % v roce 1997 na 20 % ke konci roku 2002. Největší transformační výzvu teď pro bankovní sektor představuje trvale udržitelný růst úvěrů podnikatelské sféry a rozšíření dostupných finančních nástrojů.

V uplynulých letech došlo k rapidnímu nárůstu spotřebitelských úvěrů a hypoték nabízených bankami i nebankovními finančními institucemi, které současně s poklesem úrokových měr změnilly svou strategii a zaměřují se stále více na drobné klienty (retail banking). Dobře je již rozvinut trh s leasingovými produkty a podle asociace leasingových společností je český leasingový trh vyjádřený v procentech HDP větší než průměr v zemích EU. Rychle se rozvíjí i pojišťovnictví, které těží z demonopolizace pojištění povinného ručení, dokončení privatizace dříve monopolní pojišťovny domácími investory a přijetí legislativy v souladu s předpisy EU. Důchodové a stavební spoření podporuje svými příspěvky stát a využívá jej tedy velká část obyvatel. Objem prostředků spravovaných těmito institucemi je však malý (vzhledem k omezeným prostředkům, které má stát k dispozici) a fiskální reforma státní podporu v dohledné době ještě dále omezí.

Podnikatelský sektor

V květnu 2002 vláda odsouhlasila prodej ekonomickými problémy zmítaných oceláren Nová huť velké mezinárodní ocelářské společnosti LNM Holdings. LNM souhlasila s tím, že provede restrukturalizaci dluhů Nové huti, poskytne jí čerstvý kapitál a v následujících deseti letech realizuje některé zásadní investice. Odprodej vláda podpořila významnou částkou 5,7 mld. Kč státní pomoci (180 mil. EUR) a po jejím odsouhlasení Evropskou komisí byla transakce úspěšně dokončena v únoru 2003. Zbývající státem vlastněné železárny (Vítkovice Steel) však ještě privatizovány nebyly. Vítkovice holding group, strojírenský komplex nezahrnující zmíněné ocelárny, byly úspěšně privatizovány v srpnu 2002. Státní orgány rovněž podnikají kroky k dokončení privatizace báňského sektoru, neboť to je pro úspěšnou restrukturalizaci ocelářství a energetiky zcela zásadní.

Pro podnikatelský sektor je i nadále typický vysoký počet neúspěšných, ale potenciálně životaschopných společností privatizovaných kupónovou metodou a/nebo do rukou svého managementu. Konsolidační agentura prodávala úvěry se sníženou hodnotou odkoupené od komerčních bank soukromým kupcům. Její aktiva ke konci roku 2002 dosahovala 250 mld. Kč (8 mld. EUR respektive 11% HDP), přičemž ovšem zhruba 100 mld. Kč představovaly pohledávky za českou vládou k pokrytí ztráty z minulých let. Náklady na restrukturalizaci pochybných úvěrů v roce 2003 zvýší schodek státního rozpočtu o dalších cca 1,3 % HDP, ale v následujících letech budou klesat. Restrukturalizace ohrožených aktiv v soukromém sektoru však zdaleka není dokončena a řadu firem, které jsou nyní v konkurzu, lze ještě oživit, pokud se pro ně najde vhodný strategický investor.

Průmyslová restrukturalizace se rovněž potýká s překážkami znesnadňujícími podnikání, především v souvislosti se složitým a těžkopádným legislativním a regulačním rámcem, nedostatečnou transparentností řady veřejných výběrových řízení a s korupcí. Systém státní podpory velkých podniků je relativně průhledný a značný. Naproti tomu SME mají přístup pouze k omezenému objemu přímých dotací a chybí jim podpora poskytovaná větším investorům, která zahrnuje přesně vymezené daňové pobídky, příspěvky na nově vytvořená místa, kontaktní místo pro usnadnění komunikace s úřady a dotovaný přístup k pozemkům a

infrastrukturu. Vláda v současnosti spojuje všechny agentury na podporu průmyslu s CzechInvestem, velmi úspěšnou agenturou na podporu zahraničních investic, což mohlo vést k větší dostupnosti státních podpor pro malé a středně velké podniky a zlepšení podnikatelského prostředí obecně, včetně zjednodušené legislativy a regulačních opatření v podnikatelském sektoru.

Infrastruktura a životní prostředí

K odstranění zbývajících deformací trhu z dob centrálního plánování a usnadnění integrace do rozšířené EU je zapotřebí zásadních investic, mezi něž patří výstavba silnic a dálnic, modernizace železnic a modernizace ekologické infrastruktury. Vzhledem k fiskálním omezením a malým možnostem generování vyšších privatizačních výnosů je třeba, aby se pro investice do životního prostředí a infrastruktury vytvořily inovativní metody soukromého financování bez státních záruk. Navíc účinné využití prostředků očekávaných z fondů EU bude záviset na tom, do jaké míry budou infrastrukturní a ekologické projekty schopny najít subjekty spolufinancování.

V dubnu 2002 vláda úspěšně dokončila privatizaci plynárenských distribučních a rozvodných společností, které odprodala firmě RWE za částku 4,1 mld. EUR. Pro nedostatek přijatelných nabídek však vláda zrušila odprodej většinových podílů státu v dominantním výrobcu elektrické energie ČEZ, regionálních elektrárenských rozvodných závodech a dřívějším monopolním telefonním operátorovi Českém Telecomu. Privatizace zbývajících státních podniků veřejných služeb bude opět zahájena v okamžiku, kdy selepší tržní podmínky k transakcím, ovšem v současnosti je načasování vysoce nejisté.

Pokročilo se v restrukturalizaci státních železnic. V lednu 2003 došlo k rozdělení českého monopolního železničního podniku na správce infrastruktury a provozovatele železničního parku. Železniční infrastruktura však vyžaduje další zásadní modernizaci a v železničním sektoru je zapotřebí provést provozní restrukturalizaci, díky níž by vznikla dlouhodobě životaschopná struktura. Program výstavby dálnic a modernizace silniční sítě trpí nedostatkem dlouhodobého plánování a přístupu k financím. Vláda zrušila smlouvu se soukromým dodavatelem o výstavbě a údržbě dálnice na severní Moravě, kterou podepsala předchozí vláda bez otevřeného výběrového řízení a zamýšlí financovat tento projekt za výhodnějších podmínek z veřejných zdrojů. Účast soukromých subjektů na projektech dopravního subjektu se zatím omezovala na silniční přepravce a na smlouvy o výstavbě a údržbě komunikací.

Vstup do EU s sebou přinese investice spojené s nutností plnění ekologických norem. Jejich hodnota se odhaduje na cca 10 mld. EUR. Požadované roční výdaje na ochranu životního prostředí se v České republice odhadují na 2 % HDP, což je v průměru dvakrát tolik, co v současných členských státech EU. Očekává se, že podniky veřejných služeb, především vodárny a čistírny odpadních vod, budou investovat značné prostředky do modernizace stávajících zařízení a zvětšování regionálního dosahu. Značné investice do životního prostředí budou kromě veřejného sektoru zapotřebí i v případě soukromých průmyslových podniků.

2.2 Právní prostředí

Česká republika zásadním způsobem zreformovala svůj právní rámec, díky čemuž se významně zlepšilo právní prostředí země. Česká republika je jednou ze středoevropských zemí, které by do EU měly vstoupit 1. května 2004. Navzdory úspěchům země v budování tržně orientované ekonomiky a stabilních demokratických institucí je třeba snažit se překonat stávající problémy.

Česká republika je parlamentní demokracií, kde je respektováno oddělení státní moci a nezávislost soudnictví. I přesto však přetrvávají určité těžkosti, které by státní orgány měly řešit. Přestože je soudní moc nezávislá na ostatních složkách vlády, nedostatky spojené s odborným vzděláváním soudců a s financováním soudů působí značné problémy a nedostatečnou důvěru ze strany podnikatelů.

Harmonizace českého práva s legislativou EU ve světle vstupu ČR do EU podle všeho postupuje relativně dobře. Poslední Pravidelná zpráva Evropské komise o pokroku České republiky v přípravách na členství v EU uvádí, že došlo k významnému pokroku v oblastech, jako je regionální správa a reforma soudnictví, jejichž rozvoj spadá do rámce Akčního plánu společně vypracovaného ČR a EU v roce 2002 a doplněného v roce 2003. V určitých oblastech jako např. v reformě státní správy, boji proti korupci a hospodářské kriminalitě je však zapotřebí ještě dalších opatření.

2.3 Dostupnost kapitálu

Vzhledem k restrukturalizaci bankovního sektoru a poprivatizačnímu zpřísnování úvěrových kritérií se objem úvěrů podnikům v posledních letech zmenšoval. V bankovním sektoru je však dostatek zdrojů na úvěrování zdravých společností, včetně SME a soukromých podnikatelů a úrokové míry jsou v porovnání s eurozónou nízké. Všechny významné komerční banky mají v současnosti speciální úvěrové programy pro SME a v závislosti na charakteru projektu jsou údajně ochotné půjčovat za nominální úrokové míry v rozmezí 4 až 8 % se splatností více než pět let. Podnikatelé a mikropodniky dnes mohou na základě posledních dvou daňových přiznání, výpisu z obchodního rejstříku a potvrzení o bezdlužnosti ze Správy sociálního zabezpečení získat až dvoumilionovou půjčku (61 000 USD) během několika dní. Řada firem však nemá dostatek vlastního jmění na další úvěry. Vykazované hospodářské výsledky podniků navíc často nedostačují tomu, aby firmy dosáhly na komerční úvěry. Na vině jsou agresivní strategie daňové optimalizace a příliš komplexní a netransparentní způsob správy a řízení podniku.

Místní podniky mají pouze omezené možnosti získávání nového kapitálu. Od zahájení činnosti Pražské burzy cenných papírů neproběhlo žádné uvedení nové firmy na kapitálový trh. Obchodování na kapitálovém trhu probíhá pouze v malém objemu a omezuje se na několik titulů. Trh s firemními obligacemi je ve srovnání s ostatními tranzitivními ekonomikami relativně dobře rozvinutý, přestože firemní obligace vydává pouze malý počet velkých společností. Dostatečně není rozvinut ani segment rizikového kapitálu, neboť majitelů firem ochotných k odprodeji podílů je pouze omezený počet a možnosti výstupů z investic jsou omezené. V českém prostředí je relativně málo silných domácích institucionálních investorů, a to včetně investičních skupin vzniklých v rámci kupónové privatizace a dobrovolných

penzijních fondů. Zahraniční investoři zpravidla nemají problém získat půjčky od místních bank, ovšem často jsou financováni interně, tedy svými centrály v zahraničí.

3. STRATEGICKÁ ORIENTACE

3.1 Priority EBRD na období realizace strategie

Na základě analýzy zbývajících výzev, kterým Česká republika v procesu přechodu k tržnímu hospodářství ještě čelí, bude mezi priority banky v nadcházejícím období patřit:

- spolupráce s místními bankami a dalšími partnery za účelem rozvoje škály finančních produktů, jejichž nabídka na trhu zatím dobře nefunguje, například kapitálové financování, financování typu mezzanine funding a širší nabídka financování pro sektor SME; pokračující podpora rozvoje nebankovních finančních institucí;
- aktivní podpora restrukturalizace a konsolidace soukromého sektoru v ČR především formou investic do vlastního jmění firem, a to buď paralelně se strategickými investory či prostřednictvím kapitálových fondů; podpora privatizace zbývajících státních podílů;
- podpora přímých zahraničních investic v projektech budovaných na zelené louce i využívajících stávajících průmyslových kapacit, a to především v regionech s vyšší nezaměstnaností;
- v oblasti infrastruktury a životního prostředí úzká spolupráce s místními orgány a dalšími subjekty za účelem budování finančních struktur umožňujících čerpání prostředků z Fondu soudržnosti a Strukturálních fondů EU zaměřená speciálně na zprostředkování financí malým obcím a méně rozvinutým regionům země;
- podpora restrukturalizace a modernizace železnic a zkoumání možností využití partnerství soukromého a veřejného sektoru v projektech silniční infrastruktury;

Při práci na konkrétních projektech bude banka postupovat dle Ekologických zásad a v odpovídajících případech do nich včlenit i Akční plány ochrany životního prostředí.

3.2 Výzvy jednotlivých sektorů a cíle banky

3.2.1 Finanční sektor

Cíle přechodu k tržnímu hospodářství

Vývoj finančních institucí bude v souladu s vývojem české ekonomiky, především s pokračujícím přílivem přímých zahraničních investic. Spolu s postupnou kultivací firemního chování se zvyšuje jak počet, tak kvalita požadovaných finančních služeb a zvyšují se tlaky na zlepšování činnosti finančního sektoru.

Stabilnější makroekonomická situace a nižší úrokové míry měly za následek ostrý konkurenční boj mezi komerčními bankami a poskytovateli spotřebitelských úvěrů. Díky tomu jsou půjčky drobným klientům dostupnější a spojeny se snáze splnitelnými podmínkami. Co se týče podnikové klientely, banky nejsou často schopny zvyšovat svou úvěrovou expozici především kvůli výraznému nedostatku vlastního kapitálu v podnikové sféře. Tento problém lze řešit tím, že majitelé podniků, fondy rizikového kapitálu respektive další soukromí investoři zvýší objem vlastního jmění firem. Alternativním řešením je pseudokapitálové financování a financování nezajištěnými úvěry. Tímto se pravděpodobně nijak významně nezvýší celková hladina kapitalizace v ekonomice. Komerční banky se proto v následujících letech budou muset vyrovnat s omezenými možnostmi úvěrování.

Operační priority

V průběhu příštích let se bude banka i nadále zaměřovat na snižování deficitu kmenového kapitálu a bude se snažit urychlit a usnadnit zlepšování kvality a rozsahu služeb nabízených finančními zprostředkovateli, a to jak drobné tak podnikové klientele. Půjde o zcela zásadní věc především s ohledem na rychlé tempo změn, které jsou před a po vstupu do EU zapotřebí.

Banka se bude soustředit především na následující oblasti:

- *Podpora SME:* Banka se bude snažit rozšířit programy pro SME připravené společně s EU na nové partnerské banky a nabídnout tento program jedné či dvěma dalším leasingovým společnostem specializujícím se na pronájem zařízení malým podnikům, technologií a užitkových vozidel SME. EBRD zvaží zavedení záručního nástroje částečného sdílení rizika u portfolia SME jedné české dceřinné společnosti západní komerční banky. Pokud jde o kapitál pro SME, banka zvažuje investici do specializovaného fondu poskytujícího financování typu mezzanine za účelem snižování deficitu kapitalizace malých firem.
- *Fondy kmenových akcií:* Banka bude alokovat kapitál nově vzniklým společným investičním fondům založeným zkušenými manažerskými týmy a zaměří se na monitorování současných investic (včetně dvou nových fondů druhé generace fungujících od počátku roku 2003). Vzhledem k dobré zkušenosti s pilotní investicí EBRD do restrukturalizačního fondu fungujícího od února 2003 na Slovensku (Value Growth Fund) banka zvaží investici do fondu financujícího oživení ohrožených aktiv formou krizového managementu s působností v ČR.
- *Mezzanine funding:* Vedle podpory mezzanine funding pro SME banka zvažuje investici do realitního fondu, který by investicemi do nemovitostí generoval stálý příjem, který bude formou uvedení na sekundární trh zpřístupněn drobným investorům jak ze západní, tak i střední Evropy.
- *Penzijní fondy:* Banka bude i nadále podporovat své akciové investice do penzijního fondu třetího pilíře, fondu Credit Suisse Life & Pensions – bývalý penzijní fond Wintherthur). Banka předpokládá, že tyto akcie si vzhledem k tomu, že dané společnosti jsou stále ještě ve fázi růstu, podrží minimálně další tři roky. Neočekávají se však žádné další kapitálové účasti v tomto sektoru. V případě zahájení důchodové reformy, jež by obsahovala povinné spoření v penzijních fondech, banka povede s českými státními orgány koncepční dialog o posílení fondové části důchodového systému a zavedení druhého pilíře. Banka může zvážit investiční příležitosti vzniklé na základě těchto reforem.
- *Sekuritizace:* Banka prozkoumá možnost podpory sekuritizace portfolia spotřebitelských úvěrů nebo hypoték ve spolupráci s některou velkou českou bankou.

3.2.2 Podnikatelský sektor

Cíle přechodu k tržnímu hospodářství

Mezi podniky v rukou domácích a zahraničních vlastníků panují velké rozdíly. Řada firem vlastněných českými majiteli stále ještě potřebuje zlepšit správu a řízení společnosti a velmi často vyžaduje finanční i provozní restrukturalizaci. Nově založené dceřiné společnosti zahraničních společností těžící z široké škály forem podnikatelské podpory ze strany vlády naopak představují dobře prosperující část českého průmyslu. Vzhledem ke stále omezenějším privatizačním příležitostem je pro ČR důležité zachovat si vysokou hladinu přímých zahraničních investic, aby mohla pokračovat v transformaci strukturálně postižených regionů s vysokou nezaměstnaností. Součástí tohoto úsilí je vytvoření takových podmínek, které by přilákaly projekty s vysokou přidanou hodnotou a rovněž investory usilující o restrukturalizaci domácího průmyslu. V boji proti rostoucí nezaměstnanosti bude hrát zásadní roli další rozvoj a rozšiřování sektoru SME. Měla by být rovněž dokončena privatizace zbývajících majetku státu.

Operační priority

Banka se ve snaze napomoci české ekonomice k dosažení těchto cílů bude zaměřovat na následující:

- *Restrukturalizace podniků:* Banka bude podporovat restrukturalizaci a konsolidaci domácích podniků, včetně spolupráce se zahraničními strategickými investory formou kapitálových účastí a financování akvizic místních firem. Pro investory s malou zkušeností s českým prostředím bude banka poskytovat poradenství a podporu.
- *FDI:* Banka bude podporovat přímé zahraniční investice a to jak v projektech na zelené louce, tak i využívajících stávajících kapacit v regionech s vyšší nezaměstnaností. Očekává se, že objem FDI se bude dále zvyšovat v automobilovém, elektronickém a strojírenském průmyslu a v centru pozornosti se ocitnou projekty s vyšší přidanou hodnotou. EBRD zváží možnost investice formou akciových podílů i dlouhodobých úvěrů. Na úvěrování bude úzce spolupracovat s bankami sídlícími v ČR.
- *Privatizace:* Banka bude jako finanční investor podporovat privatizaci zbylých státem vlastněných společností, jako jsou Unipetrol a Český Telecom.
- *SME:* Banka se ve spolupráci s tuzemskými finančními zprostředkovateli a s využitím fondů EU ve formě společných programů pro malé a střední firmy bude snažit rozšířit spektrum a objem produktů nabízených pro financování SME.
- *Nemovitosti:* Banka bude podporovat komerční realitní projekty nejen v Praze, ale i v regionálních centrech a vytvářet odpovídající nástroje rozvoje sekundárního trhu s nemovitostmi. Zváží rovněž programy financování investičně náročných rekonstrukcí panelových domů.
- *Pošta a telekomunikace:* Kromě podpory privatizace Českého Telecomu bude EBRD napomáhat i vybraným soukromým poskytovatelům pevného připojení a mobilním

operátorům v rozvoji a zlepšování služeb. Banka znovu posoudí, zda by mohla České poště pomoci s modernizací/rozšířením služeb a zavedením elektronických datových sítí.

- *Zemědělství:* Banka bude hledat příležitosti ke spolupráci s domácími zprostředkovateli za účelem větší dostupnosti a propracovanosti financování zemědělského podnikání.
- *Energetika:* V úzké spolupráci s příslušnými ministerstvy (především v sektoru školství a obrany) bude banka pomáhat rozvíjet projekty ESCO ve veřejném sektoru, které by pomocí mimorozpočtových mechanismů financování bez státních záruk podporovaly zvyšování energetické účinnosti (koncepte EBRD zvaná „Public Entity ESCO“). Banka poskytuje úvěry nebo garance takovým společnostem ESCO, které realizují investice do energetické účinnosti ve veřejných zařízeních, za předpokladu, že jsou identifikovány spolehlivé rozpočtové zdroje pro budoucí úhrady těchto investic. EBRD bude i nadále hledat příležitosti k financování investic pro zvýšení energetické účinnosti v soukromých průmyslových podnicích, nezávislých elektrárnách určených k samozásobování průmyslových zařízení tepelnou a elektrickou energií i projektů využívajících obnovitelných a čistých zdrojů energie (např. biomasu a vítr).

3.2.3 Infrastruktura a životní prostředí

Cíle přechodu k tržnímu hospodářství

Jednou z výzev, kterým ČR při přechodu k tržní ekonomice musí stále ještě čelit, je modernizace dopravní, ekologické a obecní infrastruktury. V transformaci dopravního sektoru je momentálně nejdůležitějším cílem rozšíření dálniční sítě, což by usnadnilo investice a hospodářský rozvoj nedostatečně rozvinutým regionům ČR a umožnilo integraci země do Evropské dopravní sítě. Zcela zásadní je transformace a racionalizace provozu železnic, neboť se jedná o trvalou zátěž pro státní rozpočet. Program restrukturalizace již byl zahájen, ovšem požadované racionalizace dosáhne jen tehdy, bude-li radikálnější. Velmi potřebné jsou také rozsáhlé investice do ekologické a obecní infrastruktury. Aby ČR splnila požadavky ekologických norem EU, musí modernizovat čistírny odpadních vod a hospodaření s tuhým odpadem. Tyto požadavky je ovšem třeba zasadit do napjatého fiskálního rámce.

Operační Priority

Banka bude ČR pomáhat s řešením zmíněných problémů v rozvoji infrastruktury. Banka se bude snažit nacházet a realizovat inovativní způsoby financování státem vlastněných a obecních subjektů bez použití státních záruk. To bude zvláště důležité pro menší obce a regionální programy, kam bude velká část budoucích investic směřovat. Banka se bude snažit zapojit do podpory pokračující strukturální reformy státem vlastněných podniků v dopravním sektoru. Nový železniční zákon oddělil železniční infrastrukturu od přepravních služeb a pro každou z těchto činností byly založeny nové firmy. Tato strukturální změna v krátkodobé perspektivě nezefektivní činnost železnic, ani nesníží rozpočtovou zátěž pro státní rozpočet, ale společně se změnami ve vedení železnic by mohla odvětví více otevřít reformám, které by zlepšily jeho produktivitu (včetně restrukturalizace pracovních sil). V oblasti silniční infrastruktury se úřady pokoušejí identifikovat několik nových projektů, které by bylo možné financovat modelem PPP. Jakmile by byli výběrovým řízením vybráni soukromí investoři těchto projektů, banka by svými zkušenostmi a odbornou způsobilostí v této oblasti mohla přispět k úspěšné realizaci jednoho či více těchto programů. Banka je připravena přispívat

ke zvyšování absorpční kapacity ČR s ohledem na financování infrastrukturních projektů z fondů EU tím, že zajistí spolufinancování projektů splňujících stanovená kritéria. ČR měla především v oblasti životního prostředí problémy s využitím dostupných prostředků z EU na spolufinancování projektů, především z důvodů nedostatku zkušeností s úspěšnou přípravou projektů.

Banka se konkrétně zaměří na následující:

- Banka bude v úzké spolupráci s obecními zastupitelstvy, ústředními i regionálními orgány a dalšími subjekty usilovat o rozvoj struktur umožňujících toky financí do ekologických a infrastrukturních projektů. Zaměří se přitom na uspokojování potřeb menších obcí. Mnoha větším českým městům už se podařilo modernizovat své čistírný odpadních vod a vodovodní infrastrukturu na úroveň splňující požadavky EU. V menších obcích však ještě zbývá mnoho práce. Současně bude důležité podporovat vznik regionálních ekologických projektů, aby byla zajištěna minimalizace nákladů. V řadě případů to bude vyžadovat vytvoření netradičních finančních struktur s dostatečnou bonitou, které by obcím, jež v současnosti nemají přístup k půjčkám, zajistily možnost dostupného financování.
- Banka bude rozvíjet mechanismy a financování velkých infrastrukturních projektů v Praze a dalších velkých městech modelem PPP. K největším infrastrukturním požadavkům Prahy patří modernizace čistíren odpadních vod a v dopravě pak rozvoj sítě městské hromadné dopravy a dopravních komunikací. Za situace stále omezenějšího prostoru pro čerpání dalších úvěrových zdrojů a současné potřeby zajistit včasnou realizaci projektů se město bude snažit využít k financování a přípravě projektů soukromý sektor.
- Banka bude podporovat restrukturalizaci Českých drah formou programu pro restrukturalizaci pracovních sil a financováním modernizace vozového parku. Zvýšením efektivity provozu se uvolní zdroje potřebné k nezbytnému zkvalitnění kapitálové struktury; obnova vozového parku pak pro změnu napomůže udržet či zvýšit objem přepravených osob a zboží.
- Banka prozkoumá možnosti užití modelu PPP pro výstavbu a rozvoj silniční a dálniční sítě, s přihlédnutím k českým zkušenostem se silničními koncesemi (např. neúspěšnému projektu výstavby dálnice D47) a k ponaučení, které si EBRD odnesla z projektů výstavby středoevropských silničních komunikací s využitím modelu PPP.
- Banka se bude snažit přispět ke zkvalitnění služeb letecké navigace podporou modernizace technologií financovaných bez vládních záruk.

3.2.4 Politický dialog

Banka průběžně diskutuje s českými odpovědnými orgány o koncepci novelizace zákona o zajištění transakcí. Padlo však rozhodnutí, že by nebylo vhodné, aby se banka v této věci angažovala. EBRD bude nicméně pokračovat v politickém dialogu s českými úřady, aby tak posoudila potřebu právní pomoci v určitých konkrétních oblastech.

Banka s úřady rovněž intenzivně diskutuje o potenciální roli EBRD v maximalizaci možností čerpání z Fondu soudržnosti po vstupu ČR do EU. Konkrétně o tom banka jedná s ministerstvy životního prostředí, dopravy a pro místní rozvoj.

V souvislosti s restrukturalizací železnic banka zahájila s Ministerstvem financí a Ministerstvem dopravy rozhovory o tom, jakou roli by EBRD případně mohla v procesu restrukturalizace hrát.

4. SPOLUPRÁCE S EU A DALŠÍMI MEZINÁRODNÍMI FINANČNÍMI INSTITUCEMI

- **EU (PHARE/ISPA/SAPARD)** – Od roku 1990 činily alokace EU v rámci programu Phare pro Českou republiku 919,5 mil. EUR, z čehož kontraktováno bylo 680 mil. EUR a reálně vyplaceno 603 mil. EUR. Pro období let 2000-2003 činila alokace Unie České republice 391,7 mil. EUR a průměrný roční příděl v rámci programu PHARE představoval 97,9 mil. EUR. Na období let 2000 až 2002 byla pro republiku v rámci programu ISPA odsouhlasena částka 319,2 mil. EUR. Roční alokace pro projekty programu SAPARD představovala 22 mil. EUR. V rámci programu ISPA bylo ze strany EU odsouhlaseno 14 infrastrukturních projektů, z nichž sedm se již realizuje a u zbývajících sedmi se připravuje výběrové řízení. Agentura SAPARD získala akreditaci EU. Spolupráce s EU bude i nadále zahrnovat (i) rozšíření nástroje financování i na ČR (úvěrové i kapitálové programy); (ii) spolufinancování projektů ISPA; a (iii) co nejdříve i společné aktivity s agenturou SAPARD.
- **Mezinárodní měnový fond (MMF)** – Česká republika se členem MMF stala 1. ledna 1993. Jediným finančním ujednáním mezi MMF a ČR byl pohotovostní úvěr v hodnotě 177 mil. SDR odsouhlasený 17. března 1993, jehož lhůta vypršela v březnu 1994. V současnosti nemá ČR žádné stávající ani budoucí závazky vůči MMF. V ČR působilo několik misí technické pomoci zaměřených na rámec a správu veřejných rozpočtů, měnový a bankovní systém včetně dozoru nad finančnictvím a problematikou statistiky. Poslední konzultace podle Článku IV se odehrála v květnu 2003 v návaznosti na fiskální reformu ČR.
- **Světová banka** – Česká republika se členem Světové banky stala 1. ledna 1993 společným nástupnictvím se Slovenskou republikou (namísto České a Slovenské federativní republiky). Od září 1993 Světová banka neposkytla ČR žádnou půjčku. Dosud neuhrazená částka dříve poskytnutých půjček činila k prosinci 2002 167,2 mil. USD. V posledních letech Světová banka v ČR na její vlastní žádost uskutečnila několik analytických projektů a poskytla jí technickou pomoc. Světová banka a ČR začaly rovněž spolupracovat v oblasti partnerství soukromého a veřejného sektoru (PPP). První mise Světové banky v ČR v souvislosti s PPP se uskutečnila v květnu 2003. Na žádost českých úřadů SB souhlasila, že v květnu 2001 zahájí proces graduace ČR (přechod z kategorie klientských zemí mezi vyspělé země). Po tuto dobu, která bude zahrnovat období před vstupem ČR do EU, Světová banka bude i nadále na základě instrukcí českých orgánů zemí poskytovat v určitých oblastech omezenou technickou podporu.
- **Mezinárodní finanční korporace (IFC)** – V červnu roku 2003 IFC schválila financování celkem 18 projektů v ČR, do nichž do té doby investovala 402,2 mil. USD. Z toho na projekty v oblasti finančních trhů připadá 36% z celkového objemu prostředků IFC, na projekty v železářském a ocelářském průmyslu je to 34%, na infrastrukturu 22%, na potravinářský průmysl a zemědělství 3%, na automobilový průmysl rovněž 3% a na stavební materiál a cementárny 2%. Mezi financované projekty patří: nákup kmenových akcií při privatizaci Živnostenské banky (1992) v hodnotě 6,5 mil. USD, kapitálová účast na privatizaci ČSOB (1999) v řádu 75 mil. USD, půjčka v hodnotě 60 mil. USD nezávislé elektrárně Energetické centrum Kladno (1997) a půjčka v hodnotě 75 mil. USD velké ocelárně Nová huť (1997-8). V posledních letech se IFC podílela pouze na jedné transakci, a to když společně s konsorciem Goldman Sachs/ Flow East investovala 22,5 mil. USD do portfolia majetku se sníženou

hodnotou prodávaného Konsolidační bankou. V současnosti se IFC České republiky věnuje ze své bratislavské pobočky.

- **Evropská investiční banka (EIB)** – Od roku 1992 EIB uzavřela smlouvy o několika půjčkách českým subjektům. Celková kumulovaná hodnota těchto závazků je 4,17 mld. EUR. EIB se svými investicemi i nadále podílí na financování projektů v nejdůležitějších odvětvích české ekonomiky se speciálním důrazem na základní přepravu (železniční a silniční – 49%), ekologickou a obecní infrastrukturu (29%) a soukromý sektor včetně globálních půjček finančním institucím na úvěry SME (22%). Část této činnosti se pojí s projekty spolufinancovanými EBRD, a to zejména několika půjček a investic do železničního koridoru Berlín-Praha-Vídeň.

V souvislosti s přípravou ČR na členství v EU a následným vstupem budou aktivity EIB v České republice pečlivě koordinovány se Strukturálními fondy EU a Fondem soudržnosti. Hlavní oblastí působení EIB zůstane pravděpodobně i nadále dopravní infrastruktura, přičemž důraz bude kladen na podporu Transevropských sítí (TEN). EIB je rovněž ochotna zvýšit podporu projektů zaměřených na ochranu životního prostředí, především těch, které se týkají implementace Acquis Communautaire. V sociálním sektoru se EIB začala angažovat formou první půjčky na vzdělání ve prospěch Masarykovy univerzity v Brně (95 mil. EUR) a očekávají se její investice ve zdravotnictví. Významným aspektem aktivit EIB, který navíc prokazuje významný růstový potenciál, je podpora průmyslových projektů, ke které využívá spojení s mezinárodními a domácími komerčními bankami (formou záruk, půjčování vypůjčených peněz či zprostředkování globálních půjček).

V oblasti podpory SME financování formou kapitálu a financování typu mezzanine bude banka usilovat o užší spolupráci s Evropským investičním fondem (EIF).

Česká republika rovněž těžila z významných bilaterálních projektů technické pomoci. I nadále je v rámci těchto programů financována pomoc z Belgie, Itálie, Izraele, Japonska, Nizozemska, Norska a Španělska. Ukončeny byly naopak bilaterální programy pomoci s Dánskem, Francií, Kanadou, Německem, Rakouskem, Švédskem, Švýcarskem, Tchajvanem, Velkou Británií a USA.

PŘÍLOHA 1 – VÝVOJ V POLITICKÉ A SOCIÁLNÍ SFÉŘE

Vývoj v politické sféře

Dne 28. února 2003 zvolil Parlament ČR (Poslanecká sněmovna a Senát) prostou většinou za prezidenta republiky Václava Klause, kandidáta pravicové opoziční Občanské demokratické strany (ODS) a současně bývalého premiéra země. Předchozí dva pokusy zvolit prezidenta republiky nebyly úspěšné. Zvolení Klause bylo překvapením a současně ránou pro předsedu vlády Vladimíra Špidlu. Špidla zastává funkci ministerského předsedy od června 2002. Stojí v čele vlády složené z jeho vlastní České strany sociálně demokratické (ČSSD), která v ní má 11 ministrů a Koalice (sestavující z neoliberální Unie svobody a centristických Křesťanských demokratů), která drží šest ministerských křesel. Volba prezidenta parlamentem byla tajná, nicméně je známo, že nejméně deset poslanců premiérovky mateřské strany (ČSSD) hlasovalo namísto pro oficiálního kandidáta ČSSD Jana Sokola pro Klause. Tito sociálnědemokratičtí rebelové patřili k příznivcům bývalého předsedy vlády Miloše Zemana, Špidlova předchůdce jak ve funkci premiéra, tak i předsedy ČSSD. Zemanovu vlastní kandidaturu v předchozím kole prezidentské volby Špidla nepodporoval. Klaus navíc k hlasům od poslanců své ODS a rebelů z ČSSD získal hlasy Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM), třetí nejsilnější parlamentní strany. Prezident má pouze omezené pravomoci, avšak od Klause jako charismatičtějšího politika se silnými názory se očekává, že je beze zbytku bude umět využít. Mezi prezidentské pravomoci patří nominace předsedy vlády, vetování zákonů a jejich vracení Poslanecké sněmovně, která pak toto veto může přehlasovat prostou většinou hlasů všech členů. Prezident má právo navštěvovat jednání vlády a zasahovat do zahraniční politiky státu. Má také pravomoc jmenovat všech patnáct členů Ústavního soudu (desetileté funkční období jedenácti z jeho současných soudců letos končí) a celou sedmičlennou radu České národní banky.

11. března 2003 požádal premiér Špidla Parlament ČR o důvěru vládě a ten mu ji stejnodůvěrným hlasem poslanců vládní koalice vyslovil (99 opozičních poslanců hlasovalo proti). Ke konci března byl pak Špidla znovu zvolen předsedou ČSSD. V této volbě porazil Jiřího Rusnoka, bývalého ministra průmyslu a obchodu, kterého odvolal bezprostředně po volbě Klause prezidentem. Rusnok byl jedním z poslanců ČSSD, který nepodporoval oficiálního kandidáta ČSSD, k čemuž se otevřeně hlásil. Kabinet nyní stojí před další velkou překážkou, podzimní přípravou rozpočtu. Úsporná opatření vlády přijatá s úmyslem snížit v následujících třech letech současný rekordní rozpočtový schodek dosahující 128 mld. Kč na 87 mld. Kč jsou nepopulární i v řadách samotných sociálních demokratů, silnější strany vládní koalice. Dne 26. září vláda přestala hlasování o nedůvěře vládě navržené opoziční ODS, v níž 99 poslanců hlasovalo pro vyslovení nedůvěry a 101 proti návrhu. Stejněho dne Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR odsouhlasila jedenáct vládních legislativních návrhů na fiskální reformu. Tyto návrhy zákonů usilují o snížení rozpočtového deficitu do roku 2006 na 4 % HDP. Než však vstoupí v platnost, musí ještě projít horní sněmovnou parlamentu (Senátem) a podepsat je musí prezident Klaus.

Regionální integrace a vztahy se sousedy

Česká republika se 1. května 2004 chystá vstoupit do Evropské unie. Vstup země do EU odsouhlasila v referendu konaném 13. a 14. května 2003 drtivá většina (77 %) těch, kteří se dostavili k urnám. Voličská účast dosáhla 55 %. Vstup ČR, tří pobaltských zemí, Maďarska, Polska, Slovenska a Slovinska do EU, který je naplánován na 1. května 2004, bude současně znamenat konec Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA), organizace založené v roce 1993. Spolupráce na poli ekonomiky, životního prostředí a v dalších oblastech (včetně bezpečnosti) však bude pokračovat jak v rámci Visegrádské skupiny (ČR, Maďarsko, Polsko a

Slovensko) založené roku 1992, tak i v rámci šestnáctičlenné Středoevropské iniciativy (CEI). ČR má úzké vazby na Slovenskou republiku a po vstupu obou zemí do EU se očekává, že budou ještě užší. Česká republika poskytuje rady a pomoc v nejrůznějších oblastech (včetně celního styku) Bulharsku a Rumunsku, jejichž vstup do EU se očekává v roce 2007, a dále pak Chorvatsku, které v únoru podalo žádost o připojení se k Unii. Vztahy ČR k jejím bezprostředním západním sousedům, Německu a Rakousku, kteří jsou zároveň pro zemi největšími obchodními partnery a důležitými investory, jsou dobré a nadále se zlepšují. Zářijová návštěva německého kancléře Gerharda Schrödera v Praze tento trend jen potvrdila. Česká republika je rovněž od března 1999 členem NATO. Země se účastní misí OSN a mírových operací v Bosně a Hercegovině, Kosovu, Makedonii, Gruzii, Etiopii/Eritrey a Sierra Leone. Do roku 2006 je v závislosti na rozpočtových omezeních plánován přechod na profesionální armádu. Vláda premiéra Špidly vyjádřila určitou míru podpory vojenské operaci USA a Velké Británie v Iráku.

Investiční prostředí a podnikatelská etika

Ze všech průzkumů vyplývá, že důvodem k vážným obavám zůstávají i nadále korupce a hospodářská kriminalita. Česká republika byla v Indexu vnímání korupce nevládní organizace Transparency International za rok 2002 zařazena na 57. místo z celkem 102 zemí. V roce 1997 přitom skončila na 27. místě z 52 zemí. V mocenské struktuře české postkomunistické politiky korupce pevně zakořenila v období let 1998 až 2002, kdy fungovala tzv. „opoziční smlouva“ mezi vládnoucími sociálními demokraty a opoziční ODS. Smlouva, kterou si tyto strany rozdělily sféry vlivu ve veřejných institucích, byla pro korupci pravou živnou půdou. V dubnu roku 2002, tedy dva měsíce před červnovými všeobecnými volbami, tehdejší Zemanova vláda přijala svou vlastní zprávu o stavu korupce v zemi, která jen potvrdila, že situace se nijak nezlepšovala. Zpráva uváděla, že úplatkářství ve veřejné správě a podvody v soukromém sektoru i nadále představovaly závažný problém. Zpráva upozorňovala na to, že korupce stále narušovala řádné fungování státní správy, policie (především cizinecké policie a dopravního odboru), zdravotnictví, bankovníctví, soudnictví a zpravodajských služeb a že má dopad také na politickou sféru. Zpráva závěrem konstatovala, že jedním z hlavních důvodů neúspěchu protikorupční politiky vlády je nedostatečná politická podpora projevující se absencí parlamentního konsenzu na komplexním protikorupčním programu. Dalším znepokojivým jevem je pašování lidí. Česká republika je v tomto ohledu i nadále výchozí, cílovou i tranzitní zemí. Podle Evropské komise však česká vláda podnikla významné kroky k boji proti této situaci. Novela trestního zákoníku, jež vstoupila v platnost v červnu 2002, rozšiřuje rozsah ustanovení zákonů na „obchodování s lidskými bytostmi“ a zahrnuje tedy i děti. Na návrh Rady pro lidská práva vláda v roce 2002 přijala soubor opatření usnadňujících stíhání a trestání pachatelů trestné činnosti pašování lidských bytostí, ovšem tato opatření ještě čekají na zavedení do praxe. Na vyšetřování a trestním stíhání těchto případů česká vláda spolupracuje s ostatními zeměmi střední a východní Evropy, s EU a se Spojenými státy.

Jedním z prvních kroků Vladimíra Špidly ve funkci předsedy vlády, které se ujal v červnu 2002, byla žádost adresovaná vlastním ministrům, aby při nástupu do úřadu odevzdali majetková přiznání a byli připraveni na to, že při odchodu z funkce budou tato přezkoumána. Pravidelná zpráva Evropské komise o pokroku České republiky v přípravách na členství v EU zveřejněná v Bruselu v listopadu 2002 již zaznamenala kroky v boji proti korupci. Zpráva mezi ně (jako „velký krok kupředu“) zařadila zřízení specializovaných útvarů pro boj proti korupci a hospodářské kriminalitě při Nejvyšším státním zastupitelství v Brně s pobočkami v Praze, Ostravě a Olomouci. Dalším krokem vpřed je pak novela z května 2002, která stanovuje přísná omezení na použití nouzového „zrychleného postupu“ při zadávání veřejných zakázek.

Sociální podmínky

Počet obyvatel v roce 1990 po dvou desetiletích vysoké porodnosti dosáhl úrovně 10,3 milionů. Pak ovšem přirozený přírůstek obyvatelstva začal klesat a z maxima 6,7 dětí na 1 000 obyvatel v roce 1975 se propadl na hodnotu 0,1 v roce 1992. V roce 1994 pak začal nabývat záporných hodnot. Od té doby počet obyvatel ČR klesl zhruba o 100 000. Stárnutí populace způsobuje stabilní zvyšování poměru důchodců na osoby ekonomicky aktivní. V roce 2001 byl jeden ze sedmi obyvatel starší 65 let. Důsledky stárnutí populace pro důchodový systém země a poskytování zdravotní péče si žádají velkou pozornost ze strany vlády. Populace je vcelku rovnoměrně rozmístěna po celé republice, přičemž Praha je jediným městem s více než milionem obyvatel. Podíl občanů žijících v chudobě je malý, podle odhadů Světové banky dosahuje pouhých 0,8% obyvatel. Populace ČR je etnicky homogenní a počet etnických menšin je malý. Kdysi velká německá menšina v důsledku odsunu po roce 1945 zcela zmizela a v současnosti představuje pouhých 0,2% celkové populace. Zhruba 300 000 Slováků, kteří v ČR zůstali po rozpadu československé federace 1.1. 1993, je do velké míry integrováno. Etničtí Poláci soustředějí se na severní Moravě a ve Slezsku představují asi 0,6% celkového počtu obyvatel.

Počet příslušníků romské komunity se odhaduje na 250 000 až 300 000 (i když počet oficiálně zaregistrovaných Romů je pouhým zlomkem tohoto čísla). Míra nezaměstnanosti Romů dosahuje 70-90% a více než tři čtvrtiny romských dětí jsou umístěny do zvláštních škol pro mentálně postižené, především kvůli špatným jazykovým schopnostem. Stovky romských rodin pravidelně žádají o azyl v západoevropských zemích, ale málokdy uspějí, neboť jejich případy jsou odmítány na základě toho, že netrpí systematickým politickým pronásledováním nebo segregací ze zákona. Na druhé straně stále větší počet slovenských Romů usiluje o azyl v ČR. Jde o druhou největší skupinu žadatelů o azyl v České republice. V lednu 2002 vláda představila svou novou verzi romské politiky (první verze pocházela z června 2000). Jak se ovšem píše v pravidelné zprávě Evropské komise z listopadu 2002, „navzdory těmto snahám neustále přetrvává diskriminace a vládní snahy doposud nedosáhly takové úrovně, na níž by byly schopny zajistit strukturální změny“. Zpráva s lítostí konstatovala, že český parlament již poněkolkáté zamítl širší reformu školství, především postupné opuštění systému zvláštních škol.

Pracovněprávní záležitosti

Pod hlavním odborovým svazem, Českomoravskou konfederací odborových svazů (ČMKOS), je sdruženo celkem 32 odborových organizací. Celkově má ČMKOS zhruba 850 000 členů. V celé České republice je pak 1,2 milionu odborářů. Ke stávkám dochází zřídka. Od pádu komunistického režimu v roce 1989 byly časté protesty průmyslových dělníků, ovšem odbory dávají namísto dlouhého přerušení práce přednost „stávkové pohotovosti“ či krátkodobým „výstražným stávkám“. Jediná významná stávka v uplynulých více než deseti letech byla týdenní stávka železničářů v roce 1997. (Mezinárodní organizace práce – ILO – už neposkytuje statistické údaje o stávkách v ČR.) V poslední době však v reakci na úsporná opatření vlády vyhlásily „výstražnou stávku“ učitelské odbory, které protestovaly proti údajné neschopnosti vlády zajistit slíbených pět miliard korun (167 mil. USD) na růst mezd. Stávka, která byla popisována jako největší v historii ČR, se odehrála první den školního roku, tedy 1. září. Účastnila se jí více než polovina z bezmála 72 000 českých učitelů a pracovníků ve školství.

PŘÍLOHA 2 – VÝVOJ HOSPODÁŘSTVÍ

Produkce a zaměstnanost

Očekává se, že roční růst HDP se v příštích letech vrátí ke třem či více procentům, za předpokladu, že vyšší vývozy v důsledku velkých přílivů FDI nebudou dále kompenzovány slabou zahraniční poptávkou a že nedojde k razantnímu poklesu veřejných výdajů. V důsledku ničivých srpnových povodní a slabšího růstu investic se tempo růstu produkce v roce 2002 zpomalilo na 2% a v prvním pololetí roku 2003 přišlo pouze malé zlepšení. Soukromá spotřeba naproti tomu pokračuje v mohutném růstu a je tažena rostoucími reálnými mzdami v soukromém sektoru spojenými s vyšší produktivitou, podstatným zvyšováním reálných mezd ve veřejném sektoru a rapidně rostoucím trhem se spotřebitelským financováním.

Počet nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce dosáhl v lednu 2003 rekordních deseti procent a na této úrovni zůstal i po celá první tři čtvrtletí tohoto roku. Údaje z průzkumů pracovní síly však ukazují, že v posledním čtvrtletí roku 2002 byla míra nezaměstnanosti statičtějši a nižší (7,5 % pracovní síly). Motivaci k hledání nového zaměstnání lidem berou štědré podpory v nezaměstnanosti, především příspěvky pracovníkům propuštěným z vysoce ohodnocených profesí s nízkou kvalifikací v ocelářském a těžebním průmyslu. Tvorbu oficiálně evidovaných nových pracovních míst pak ztěžuje vysoké zdanění pracovníků, především pak vysoké sociální pojištění. V míře nezaměstnanosti existují mezi jednotlivými regiony země významné rozdíly. Zčásti je na vině špatná silniční dostupnost regionů s vysokou nezaměstnaností (severní Morava) a nedostatek dostupného bydlení v oblastech s vysokým růstem, jako je Praha. Krom toho je velká propast mezi typem kvalifikace požadované zahraničními investory a schopnostmi nezaměstnaných. To však ani navzdory rostoucím reálným mzdám nemá vliv na konkurenceschopnost ČR, protože současně roste i produktivita práce.

Veřejný dluh a fiskální politika

Roku 2002 dosahoval celkový státní deficit 6,7% HDP a zhruba stejná hodnota se očekává i letos a příští rok. Velká část schodku se dá připsat nepovinným výdajům (ztráty Konsolidační agentury zodpovědné za restrukturalizaci a vymáhání bankovních aktiv převedených na stát, nákup vojenských letounů, silniční výstavba). Restrukturalizační náklady banky by v roce 2003 podle očekávání měly tento schodek zvýšit o dalších zhruba 1,3% HDP, ovšem v budoucnu by deficit měl klesat, neboť Konsolidační agentura očekává, že většinu svých restrukturalizačních projektů dokončí v následujícím roce a půl, nejpozději do dvou let. Rozpočet veřejných financí rovněž zvýšily značné transfery ve prospěch domácností, obzvláště dávky v nezaměstnanosti (nezaměstnanost se za posledních pět let více než zdvojnásobila) a důchody (v letech 1994 a 1999 až dva procentní body HDP), ale očekává se, že tyto transfery se do budoucna budou postupně snižovat. Vláda se shodla na potřebě snížit ve střednědobé perspektivě schodek veřejných financí (do roku 2006 na 4 % HDP) a plánuje realizaci určitých opatření na snížení rozpočtových výdajů a úpravy daňového systému. V září roku 2003 dolní sněmovna Parlamentu ČR odsouhlasila balíček jedenácti legislativních návrhů tvořících jádro plánované reformy veřejných financí.

Daňové příjmy se v uplynulých deseti letech stabilně pohybovaly mezi 36 a 38% HDP. Podíl daní ze zboží a služeb klesl, avšak vzrostlo naopak procento příspěvků na sociální zabezpečení. Vliv vstupu do EU na rozpočtové příjmy je nejasný. Ministerstvo financí se bude

muset vyrovnat se ztrátou příjmů z celních poplatků, u nichž se očekává výrazný pokles pod současné jedno procento HDP, ale bude muset zvýšit tarify a spotřební daně na úroveň EU. Ke konci roku 2002 se veřejný dluh odhadoval na přibližně 20% HDP a očekává se, že během následujících tří let vzroste v důsledku předpokládaných velkých rozpočtových schodků nad 35%. Nízké výnosy z obligací místní samosprávy však snížily náklady na dluhovou službu spojenou s veřejnými rozpočty na méně než 1% HDP. Riziko rozpočtové krize krátkodobě rovněž snižuje možnost významných privatizačních výnosů z prodeje velkých podniků veřejných služeb.

Peněžní a měnová politika

Česká národní banka (ČNB) soustavně podhodnocovala své cílové pásmo inflace (3-5% v lednu 2002 až na 2-4% v prosinci 2005). Inflace indexu spotřebitelských cen (CPI) meziročně od července 2002 klesala pod jedno procento a v lednu 2003 se dokonce vzhledem k podstatnému zvýšení regulovaných cen oproti minulým obdobím, silné konkurenci v maloobchodním sektoru, klesajícím cenám potravin a zhodnocující se koruně změnila na deflaci. Negativní pak inflace zůstala i v prvních osmi měsících roku, s výjimkou června 2003, kdy byl zaznamenán malý meziroční růst 0,3%. Na rok 2004 očekává Česká národní banka inflační impulsy v souvislosti se zvýšením nepřímých daní daným vstupem do EU (za cigarety a alkohol), ale očekává se, že i tak zůstane tlumená. Mzdové náklady by také měly zůstat pod kontrolou a v úzké návaznosti na reálný růst produktivity. Hlavní úrokové sazby stanovované Českou národní bankou jsou už nějakou dobu buď na hladině sazeb Evropské centrální banky či mírně pod nimi. Ze 2,75% na konci roku 2002 klesly v srpnu 2003 na 2%. Rovněž výnosy z vládních dluhopisů se pohybují pod německými měřítky. Česká národní banka v současnosti diskutuje s vládou o strategii přijetí eura.

Mohutné toky kapitálu, které do země na počátku roku 2002 směřovaly, vedly k rychlému zhodnocování české koruny vůči euru, avšak opakované intervence ze strany České národní banky, odložení příjmů z privatizace, politické napětí a očekávané přijetí eura v pozdějším termínu tendence ke zhodnocování koruny v druhé polovině roku potlačily a vývoj dokonce v období začátku roku 2002 až poloviny roku 2003 otočily. Kapitálový účet je s výjimkou určitých transakcí typu nákupu nemovitostí plně liberalizovaný. Proto se ani neočekává, že vstup do EU měnu nějakým významným způsobem přímo ovlivní. Očekává se však, že fluktuace měnového kurzu budou vzhledem k dopadům politických událostí (včetně hlasování o reformě veřejných rozpočtů, neustálým spekulacím ohledně přijetí eura a nestálému toku kapitálu do země včetně několika významných transferů spojených s projekty privátní sféry a realizovaných na otevřeném trhu) i nadále v relativně širokém rozpětí poměrně výrazné.

Platební bilance

V roce 2002 schodek obchodní bilance poklesl ke 3,3 %. Růst deficitu běžného účtu z 5,7% HDP v roce 2001 na 6,5% HDP v roce 2002 byl v první řadě způsoben významným odčerpáváním z příjmového účtu. Příjmy ze služeb byly v důsledku povodní ze srpna 2002 a větší nestabilitě na mezinárodní scéně v reakci na strach z terorismu a přípravy na válku v Iráku daleko menší. Podle prognóz by měl schodek běžného účtu ve střednědobé perspektivě poklesnout pod hranici pěti procent HDP. Očekává se, že vývoz služeb by se měl v následujícím roce a půl až dvou letech zlepšit, i když příjmy z cestovního ruchu mohou být v průběhu celého roku 2003 ovlivněny mezinárodní nestabilitou. Vstup do EU plánovaný na květen 2004 by měl mít přímý vliv na obchod se zbožím, ale přesný dopad vstupu EU na objem obchodu, obchodní bilanci a podnikatelské náklady je nejistý. Zbývající tarify, kvóty a

hraniční kontroly u více než 80% obchodního styku se zahraničím budou zrušeny, což bude mít velký vliv především na obchodování s ocelí a zemědělskými výrobky.

I v roce 2002 pokračoval mohutný příliv přímých zahraničních investic do země, a to jak díky privatizaci zbývajících státních podniků, investicím na zelené louce a návratu příjmů ve formě znovu investovaných zisků. Očekává se, že zahraniční investice do projektů na zelené louce a do menší míry i těch využívajících stávající výrobní infrastruktury budou vzhledem k rozšiřování stávajících zařízení pokračovat stejným tempem jako v posledních několika letech. Vstup do EU by měl podle očekávání nastartovat větší zájem menších společností a investorů s nevelkou zkušeností s regionem střední a východní Evropy o investice v České republice. V krátkodobém výhledu vláda neplánuje prodej žádného velkého státem vlastněného podniku jako v případě plynárenské privatizace v roce 2002. Ve středně- až dlouhodobé perspektivě by však privatizace zbylého státního majetku měla pokračovat. Je pravděpodobné, že vzhledem k omezené velikosti a nízké likviditě českého akciového trhu a z toho plynoucích výrazně omezeného přílivu portfolií budou pohyb portfolií táhnout především domácí investoři hledající příležitosti v zahraničí.

Zahraněční zadlužení a devizové rezervy

Od měnové krize roku 1997 se zahraniční zadlužení země snižovalo (z maxima 42,7% HDP v roce 1998 na 37,8% HDP v roce 2002). Veřejný sektor se na zahraničním zadlužení podílí poměrně malým procentem. Přímý dluh veřejného sektoru nepředstavuje ani 10% z celkového zahraničního zadlužení. Přestože veřejně zaručený zahraniční dluh (hlavně za velké infrastrukturní projekty) představuje zhruba 40% z celkového objemu, má dlouhou dobu splatnosti a výhodné podmínky. Státní orgány na úvěrové financování velkých infrastrukturních projektů typu rozšíření pražského letiště a silniční výstavby ochotně využívají služeb EIB. Podíl veřejného sektoru na zahraničním zadlužení tak může narůstat, nicméně finanční podmínky takových půjček, včetně nízkých marží, dlouhé lhůty splatnosti a pravděpodobnost přijetí eura ještě v době jejich splácení naznačují, že krom rizika spojeného s celkovým růstem veřejného zadlužení je tento postup málo riskantní.

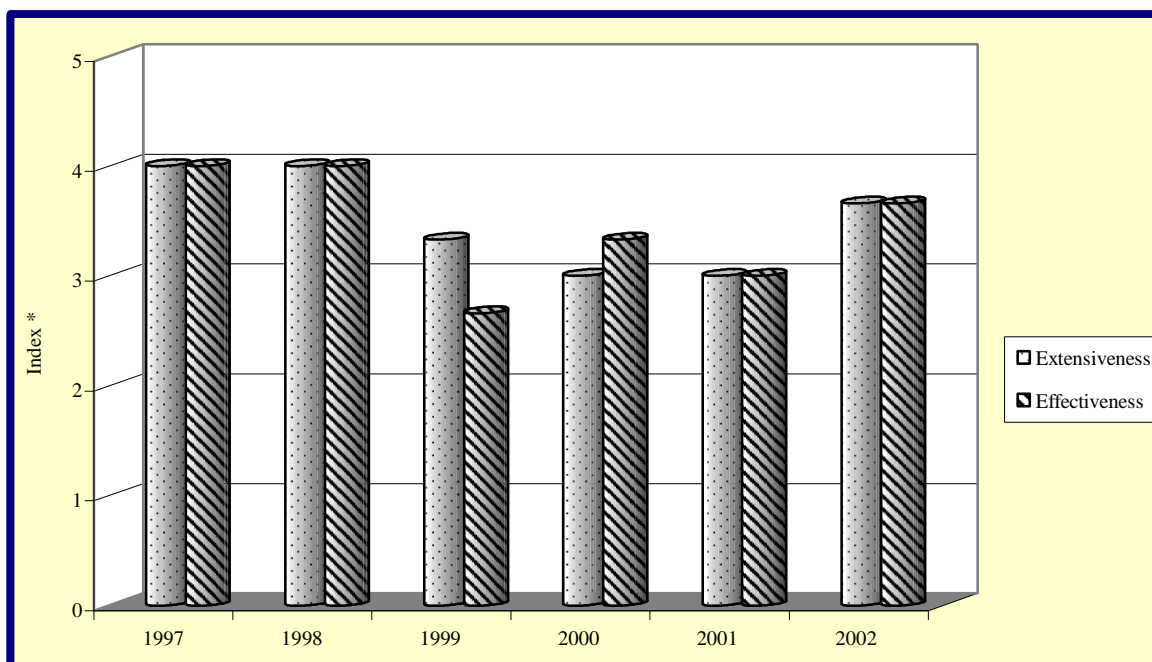
Devizové rezervy v průběhu roku 2002 významně narostly, když se jejich objem díky posilování eura, velkému přebytku platební bilance a významným intervencím ze strany ČNB proti zhodnocování měny z 14,5 mld. USD na konci roku 2001 vyšplhal na 23,7 mld. ke konci roku 2002. V druhém pololetí roku 2002 však již intervencí ze strany centrální banky nebylo zapotřebí, jelikož měnový kurz se ustálil a přebytky platební bilance by v budoucnu podle očekávání měly být menší. V důsledku toho by měl být růst devizových rezerv ve střednědobém výhledu menší než v roce 2002.

PŘÍLOHA 3 – TRANSFORMACE V PRÁVNÍ OBLASTI

KOMPARATIVNÍ HODNOCENÍ OBCHODNÍHO PRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY

I. Časové hodnocení

Rozsah a účinnost obchodního práva České republiky¹

Pramen: OGC Legal Indicator Surveys; 1997 - 2002

**Poznámka:* ukazatele na ose y se pohybují v rozpětí od 1 (malý pokrok) do 5 (zásadní pokrok)

Podle každoročního Průzkumu právních ukazatelů (Legal Indicator Survey) OGC se česká obchodní legislativa za poslední léta zlepšila a v zásadě je v souladu s příslušnými mezinárodními a všeobecně přijímanými standardy. Jedním z problémů, které i mají nadále negativní vliv na efektivitu obchodního práva ČR, je slabý systém soudnictví (například nedostatečný počet soudců a státních zástupců a jejich řádného vzdělávání, pomalé soudní řízení a obtíže zaznamenávané zahraničními investory při pokusu o soudní vynucování svých práv v roli zajištěných věřitelů a menšinových akcionářů).

¹ EBRD svůj Průzkum právních ukazatelů provádí rok co rok a snaží se tak kvantitativně hodnotit, jak země střední a východní Evropy, pobaltské republiky a Společenství nezávislých států podle názoru domácích právníků a akademiků pokročily v reformě práva. Výsledky těchto průzkumů se zakládají na odpovědích na otázky dotazníku rozeslaného právníkům, kteří v té které zemi působí. Průzkum je odrazem jejich vnímání právního systému dané země a obzvláště pak míry, do které zásadní normy obchodního a finančního práva dosáhly mezinárodně uznávaných standardů (rozsah) a stupně, do jakého jsou tyto zákonné normy zaváděny a vynucovány (účinnost). Průzkum se zakládá pouze na vnímání legislativy určité země domácími právníky a v tomto ohledu nepředstavuje vlastní hledisko EBRD. Navíc je nutno poznamenat, že každý respondent je žádán o vyplnění dotazníku pouze za svou zemi a vyplňování tedy neprobíhá na bázi srovnání.

II. Situace v dalších tranzitivních ekonomikách

Na základě průzkumu Legal Indicator Survey OGC z roku 2002, v němž se hodnotilo **vnímání** českého práva ze strany právníků znalých české legislativy, lze zákonné normy obchodního práva ČR označit za „adekvátní“ podpoře investic a dalších obchodních aktivit. Ve srovnání s ostatními středoevropskými zeměmi je obchodní právo ČR praktikujícími právníky vnímáno jako na zhruba stejné úrovni s obchodní legislativou Maďarska a Estonska.

HODNOCENÍ PRÁVNÍHO SEKTORU

Konkurzní právo

V současnosti upravuje záležitosti spojené s úpadkem Zákon o konkurzu a vyrovnání č.328/1991, který byl od svého vyhlášení ve Sbírce zákonů zhruba sedmnáctkrát novelizován. Podle předběžných výsledků Hodnocení zákona o platební neschopnosti prováděného EBRD v roce 2003, některé oblasti stávající právní normy nedosahují příslušných mezinárodních standardů. Mezi problematické oblasti patří absence podrobných kritérií umožňujících věřiteli důkazně prokázat, že dlužník je v platební neschopnosti; absence jasného vyjádření v tom smyslu, zda je zajištěný věřitel vázán odkladem/pozastavením vymáhání dluhu; pochybnost panující o účinnosti závěrečného rozdělení nároků věřitelů; poněkud komplikovaná ustanovení týkající se přednostních nároků a jejich platby; zákaz zahajování řízení o platební neschopnosti tehdy, je-li majetek dlužníka nedostatečný k pokrytí administrativních výloh; a nedostatečně podrobné vyjádření ve smyslu uplatňování ustanovení o zrušení účinnosti předkonkursních transakcí.

Namísto novelizace současné právní úpravy Ministerstvo spravedlnosti připravuje zcela nový konkurzní zákon. Podle jeho vyjádření je návrh zákona o úpadku a způsobech jeho řešení zamýšlen jako komplexní právní norma a snahou je uvést jej do souladu s odpovídajícími směrnici EU. Návrh předpokládá vypořádání majetkových vztahů úpadce či dlužníka těsně před úpadkem formou konkursu, vyrovnání nároků či reorganizace. Poslední možnost se v českém prostředí objevuje nově a je inspirována americkou Kapitolou 11 a německým konkurzním zákonem.

Další novinkou, kterou návrh zavádí je, že vedle dlužníků, kteří se již v úpadku ocitli, se týká rovněž dlužníků, kterým bezprostředně hrozí. Cílem je vypořádat majetkové vztahy potenciálně bankrotujícího dlužníka co nejdříve, tedy v okamžiku, kdy se ještě neocitl v platební neschopnosti, nicméně mu bezprostředně hrozí. Na konci konkurzního řízení může být bona fide dlužník zbaven dluhů nespádajících do vyrovnání pohledávek se svými věřiteli. Úmyslem je, aby se zákon častěji využíval a současně aby umožnil ochranu zadlužených, nicméně životaschopných podniků. Žadatele, další přihlášené věřitele, úpadce a správce konkurzní podstaty návrh výslovně uvádí jako strany účastné konkurznímu řízení. Předpokládá se, že soud si podrží pravomoc jmenovat správce konkurzní podstaty, eventuálně dočasného správce konkurzní podstaty a výbor věřitelů, jakkoli se očekává, že věřitelé budou mít nad činností správce určitou kontrolní pravomoc. Správce konkurzní podstaty by měl být odpovědný soudu a věřitelům. Návrh v současnosti vzbuzuje jisté kontroverze a očekává se, že při projednávání Parlamentem ČR jej budou provázet těžkosti.

Kapitálové trhy

Český kapitálový trh upravuje několik zákonů a vyhlášek vznikajících postupně od roku 1991 a od té doby několikrát novelizovaných. Patří k nim: Zákon o dluhopisech (1990); Obchodní zákoník (1991); Zákon o cenných papírech (1992); Zákon o Burze cenných papírů (1992); Zákon o investičních společnostech a investičních fondech (1992); a Zákon o Komisi pro cenné papíry (KCP) (1998). V roce 2002 proběhla významná novelizace řady právních norem upravujících trh s cennými papíry. Mezi tyto úpravy patří: (1) novelizace obchodního zákoníku s cílem posílit práva minoritních akcionářů v případech převzetí společnosti; (2) novelizace Zákona o cenných papírech zpřísněním požadavků na společnosti s veřejně kotovanými akciemi; (3) novelizace Zákona o burze cenných papírů s cílem posílit dozorcí pravomoci KCP (4) novelizace zákona o dluhopisech ve smyslu požadavku na zesílenou informační povinnost a zjednodušení povolovacího řízení u vydávání dluhopisů apod.

Dozor nad trhem s cennými papíry vykonávalo až do roku 1998, kdy byla zřízena Komise pro cenné papíry (KPC), Ministerstvo financí. KCP má v určitých oblastech spojených s vydáváním cenných papírů a obchodováním s nimi vynucovací pravomoci, přestože výkon některých pravomocí obsažených v obchodním zákoníku (např. ustanovení týkajících se výkupů a dluhopisů veřejně obchodovaných společností) zůstává na obchodních soudech. S novelizací zákona o Komisi pro cenné papíry z června 2002 se pozice KCP posílila, takže získala pravomoc vydávat sekundární právní normy. Současně se pro účastníky trhu rozšířila informační povinnost.

Nad pojišťovacím trhem má dohled Odbor státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění na Ministerstvu financí. Od dubna 2000 platí nový pojišťovací zákon. Stanovuje rámec pro celkovou restrukturalizaci tohoto sektoru i zlepšení dohledu a liberalizuje uzavírání pojistných smluv se zahraničními pojišťovnami. Nový zákon dále posiluje dozorcí roli Odboru státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění a vybavuje jej podstatnými pravomocemi a novými zdroji.

Navzdory výše uvedeným pozitivním krokům existují oblasti, kde je zapotřebí dalšího zlepšení. V prvé řadě Česká republika podle hodnotící zprávy EU potřebuje novou legislativu upravující kapitálové trhy, tak aby byla v plném souladu se zásadami unijního *acquis* v oblasti fungování kapitálových trhů. Je zapotřebí nového zákona o kolektivním investování, kterým by se nahradil současný zákon o investičních společnostech a investičních fondech z roku 1992, neboť ten nesplňuje požadavky transpozice všech příslušných norem EU. Zadruhé, je třeba vyjasnit roli Ministerstva financí a KCP v oblasti dohledu nad kapitálovým trhem a zajistit tak, aby nezávislost KCP byla dána nade vší pochybnost. Především by měla být posílena finanční nezávislost KCP. Zatřetí, jakkoli byl pojišťovací zákon z roku 2000 krokem kupředu, je ho zapotřebí novelizovat, aby bylo možno plně zavést příslušné normy *acquis* (např. ty, které se týkají pojistných smluv, zprostředkovatelů a povinného ručení u pojištění automobilu).

Podnikové právo a správa a řízení společnosti

Primární legislativou upravující oblast správy a řízení společnosti je obchodní zákoník z roku 1991 a zákon o cenných papírech z roku 1992. Oba byly po svém vyhlášení několikrát novelizovány, přičemž nejnovější novelizace byly přijaty v roce 2002. Obchodní zákoník v této souvislosti upravuje zřizování a fungování společností obecně, dále pak práva akcionářů, pravidla pro převzetí firem, oznamovací povinnost v případě změny držby akcií ve

společnosti, pravidla fúzí a akvizic apod. Naproti tomu zákon o cenných papírech se zabývá obchody na základě znalosti důvěrných informací (insider trading) a informačních povinností. Počátkem roku 2001 navíc KCP dokončila dobrovolný Kodex správy a řízení společnosti, který byl údajně koncipován podle Principů OECD. Kodex klade důraz na transparentnost a odpovědnost a snaží se o kultivaci správy a řízení společností v ČR.

Podle obchodního zákoníku může společnost s ručením omezeným („s.r.o.“) založit nejvýše padesát osob a minimální vlastní jmění společnosti musí být 200 000 Kč. Společnost s ručením omezeným je uzavřená forma společnosti a neplatí pro ni žádné přísné, zákonem stanovené oddělení vlastníků od firemního vedení. V s.r.o. je omezena možnost převodu vlastnických podílů. Namísto představenstva ji vede jeden či více (samostatných) ředitelů. Po významné novelizaci zákoníku platné od roku 2001 jsou nyní členové s.r.o. společně a nerozdílně odpovědní za závazky společnosti až do výše celkové sumy jejich nesplacených majetkových vkladů. Na rozdíl od s.r.o. je akciová společnost („a.s.“) otevřenou formou společnosti, pro niž platí minimální požadavek základního kapitálu dva miliony Kč. Akcie jsou v tomto typu společnosti volně převoditelné. Vedení a.s. je svěřeno do rukou představenstva, jehož členy si na valné hromadě volí akcionáři, případně dozorčí rada (stanoví-li tak zřizovací listina společnosti). Pokud má však a.s. víc než 50 zaměstnanců, třetina členů dozorčí rady by měla být zvolena ze zaměstnanců společnosti. Řádná valná hromada by měla proběhnout vždy nejpozději šest měsíců po skončení finančního roku.

V rámci novelizace obchodního zákoníku z roku 2002 byla kodifikována zásada, že všem akcionářům by se ze strany firmy a jejího vedení mělo dostávat stejného zacházení. Jakékoli ujednání za účelem zvýhodnění kteréhokoli akcionáře k újmě ostatních akcionářů nebo akciové společnosti je neplatné. V závislosti na vlastním jmění a.s. mají akcionáři vlastnící pět respektive tři procenta firemních akcií krom jiného právo žádat o svolání valné hromady a podat odvozenou žalobu na vedení společnosti. Pokaždé, když dojde k pětiprocentnímu nárůstu či poklesu v držbě akcií, je vyžadováno zveřejnění akciového portfolia uvádějícího všechny akcionáře držící pět a více procent. Akcionáři, kteří se nezachovají podle tohoto pravidla, budou potrestáni zákazem nákupu dalších akcií a bude jim pozastaven výkon příslušných hlasovacích práv.

Podle výsledků hodnocení správy a řízení společnosti, které roku 2002 uskutečnila EBRD (a kde hodnotila zásady správy a řízení společnosti „na papíře“ v porovnání s kontrolním seznamem, který si EBRD sestavila v roce 2000 a který je založen na Principech OECD), se ČR, společně s mnoha dalšími kandidátskými zeměmi EU, umístila mezi státy „průměrně dodržujícími“ tyto zásady. Reformní prioritou ČR je tedy posílit implementaci a vynucování těchto zásad, tak aby dobrou koncepci přetavila v řádné firemní praktiky.

Koncese (povolení)

Česká republika nemá žádný rámcový zákon upravující koncese. Každý sektor si navíc vhodnou koncesi/oprávnění k provozování či způsob privatizace a jejich následnou aplikaci volí sám. Několik resortních zákonů upravuje právo soukromého subjektu užívat veřejný majetek za účelem poskytování služeb či zařízení veřejnosti. Mezi tyto resortní normy spadá vodní zákon, energetický zákon, zákon o ochraně a využití nerostného bohatství, silniční zákon aj.

Stávající právní úpravy v tomto smyslu poskytují pouze omezený základ pro udělování koncesí a oprávnění. Vodní zákon z 28. června 2001 (v platnosti od roku 2002) je velice podrobnou právní normou rámcově upravující dodávku vody a nakládání s odpadními vodami, avšak ani on se konkrétně nezabývá úpravou koncesí. Vodní zákon mezi jiným zahrnuje ustanovení týkající se povolení k užívání vody a vypouštění odpadních vod, poplatků a konečně i pravomocí vodohospodářských úřadů. Doba udělení povolení se liší dle typu využití. Například povolení k vypouštění odpadních vod nesmí přesáhnout deset let, naproti tomu povolení k využívání vodní energie nesmí být vydáno na méně než 25 let.

Zákon o vodovodech a kanalizacích navíc stanoví podmínky podnikání v oboru zásobování vodou a vodním odpadovým hospodářství. Osoba či subjekt se zájmem o provozování služeb vodovodního řádu či kanalizací musí o příslušné povolení požádat na krajském úřadě.

Energetický zákon z 25. října 2002 se jako na základ pro další rozvoj energetické politiky a hlavní strategické dokumenty odvolává na Státní energetickou politiku a oblastní energetické politiky. Ty také tvoří základ pro privatizaci trhu s elektřinou (a plynem). Neobsahují však žádné konkrétní ustanovení ohledně udělování koncesí v oboru energetiky.

Nedávná novelizace silničního zákona umožňuje soukromé investice do veřejné infrastruktury. Podle tohoto zákona má Ministerstvo dopravy možnost převést některá svá vlastnická práva (pouze k silniční infrastruktuře) podpisem koncesní smlouvy mezi státem a soukromým investorem o financování, stavbě, provozování a údržbě silničních komunikací na dobu nejméně 25, ale ne více než 35 let.

Národní bohatství na území České republiky je ve vlastnictví státu. Zákon o ochraně a využití přírodního bohatství (horní zákon) a zákon o hornické činnosti, výbušninách a o Státní báňské správě stanoví základní právní rámec pro těžbu a hornictví a související činnosti v ČR. Tyto činnosti smějí vykonávat pouze subjekty s řádnou licencí od Státní báňské správy.

Zajištěné transakce

V posledních dvou letech Česká republika ve snaze dát zainteresovaným stranám možnost účinnějšího zajištění svého majetku zásadním způsobem novelizovala svůj právní rámec regulující zajištěné transakce. Novela nabyla účinnosti 1. ledna 2002 (jednalo se o nové znění paragrafů 152-180 občanského zákoníku, zákona č. 40/1946 Sb., ve znění pozdějších úprav). Ustanovení občanského zákoníku se týkají movitého (hmotného i nehmotného) a nemovitého majetku, který lze zastavit či zajistit jím hypotéku. Vymáhání zástavního břemene se řídí zásadami občanského soudního řízení. Odpovídající ustanovení v tomto smyslu obsahuje i zákon o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších úprav.

Podle výše uvedených novelizací z roku 2002 mohou strany souhlasit buď s posesorním či neposesorním zadržovacím právem na movitý majetek. Neposesorní zadržovací právo lze zřídit pouze notářským zápisem a závazek musí být zaregistrován v národním registru zřízenému k tomuto účelu, tj. Registru zástav provozovaném Českou notářskou komorou. Občanský zákoník dále upravuje postoupení práva ve prospěch věřitele (čl. 553) a postoupení pohledávky (čl. 554) k zajištění nároku (podmínka písemné dohody). U převodu práva formou záruky je poněkud problematické, že není-li věřitelem banka, pak podléhá DPH, takže se vzhledem k vysokým nákladům nejedná o atraktivní nástroj.

Hlavní rysy tohoto nového režimu jsou:

- Strany se teď mohou dohodnout na vytvoření neposesorního práva ke konkrétně stanovené položce movitého majetku, případně břemene na kolektivním majetku (např. podniku) či souboru věcí. Panuje však nejistota, jakým způsobem by břemeno na společnosti vykládaly soudy, obzvláště zda by se vztahovalo i na v budoucnu nabytý majetek a zda by vázlo i na majetku později odprodaného podniku (mimo běžnou obchodní činnost).
- Nemovitý majetek, který se neeviduje na katastru nemovitostí (např. drobné stavby, podzemní stavby typu tunelů, skladovací prostory apod.), lze nyní zatížit neposesorním břemenem, které je nutno zaevidovat v registru zástav.
- Zástavní břemeno může až do dohodnuté výše garantovat závazky určitého druhu, které po určité období vyvstávají ze vztahu mezi držitelem zástavy a zástavcem. To může v praxi znamenat, že by mělo být možné zřídit zástavní břemeno nad proměnlivým poolem pohledávek, i když zůstává nejasné, jak by se k tomu stavěl soud.
- Nový registr dává vůbec poprvé veřejnosti na vědomí, že zástavní břemeno existuje. Povinné notářské ověření zástavní smlouvy však pravděpodobně oběma stranám přinese dodatečné náklady. Navíc se zdá, že notáři majetkovou záruku nespecifikují jednotným způsobem, což poněkud komplikuje prohledávání databáze zástav. A konečně, registr zástav lze prohledávat pouze přímo u notáře a je k tomu zapotřebí předložení důkazu o oprávněném zájmu či písemné oprávnění majitele zastaveného majetku, jejichž získání může být problematické.
- „Běžný“ způsob výkonu zástavního práva jsou veřejné aukce soukromě stanovenými exekutory nebo soudní dražbou. Druhý jmenovaný způsob je poměrně složitý (poté, co příkaz k vykonání rozsudku nabyt právní moci, je nutné ocenění majetku) a může být nákladný i časově náročný.

Celkově lze říci, že zatímco právní režim upravující institut zástav se výrazně zlepšil, existuje zřejmě ještě řada omezení a překážek, které by mohly limitovat rozsah různých transakcí, které by šlo tímto způsobem zajistit a/nebo snížit účinnost této záruky, z části v závislosti na budoucí interpretaci ze strany soudů.

Telekomunikace

Telekomunikační sektor v současnosti spadá pod regulaci Českého telekomunikačního úřadu („ČTÚ“) a právně je upraven zákonem o telekomunikacích z roku 2000 („Zákon z roku 2000“), naposledy novelizován v lednu 2003. ČTÚ vznikl v roce 1993 jako součást Ministerstva hospodářství a posléze byl převeden pod Ministerstvo dopravy a spojů („MDS“) v roce 1996. Poté, co byl odsouhlasen zákon z roku 2000, se ČTÚ stal nezávislým regulačním orgánem vykonávající pravomoci státního administrátora, do nichž spadala i regulace telekomunikačních záležitostí. Zákon z roku 2000 stanovoval dozorní a intervenční pravomoci ČTÚ, pokuty, které může ukládat a administrativní postupy ve věci licencí, frekvencí a číslování. Počínaje 1. lednem 2003 byly všechny ministerské telekomunikační aktivity převedeny z MDS na nově zřízené Ministerstvo informatiky.

Zákon z roku 2000 zavádí principy liberalizace trhu i ve zbývajících telekomunikačních oblastech ovládaných monopolním poskytovatelem. Zaměřuje se na tři hlavní oblasti: podmínky zřizování a provozování telekomunikačních zařízení a sítí; podmínky pro poskytování telekomunikačních služeb; výkon povinností státního administrátora včetně

regulace. Zákonem daný monopol Českého Telecomu na poskytování telefonních služeb prostřednictvím pevných linek a provozování sítě pevných linek skončil v lednu 2001. Jakákoli společnost usilující o výstavbu a provozování telekomunikačních sítí a poskytování telekomunikačních služeb má právo zažádat na ČTÚ o licenci a registraci. Jediným limitem počtu operátorů bývá potřeba omezit nějakým způsobem zdroje (např. frekvence a čísla). Zákon z roku 2000 stanovuje služby, k jejichž poskytování je třeba licencí.

Česká republika v posledních letech významným způsobem pokročila v harmonizaci svých telekomunikačních zákonů s evropským *acquis*, přesto však v tomto odvětví ještě zbývá vyřešit několik věcí. Plná liberalizace byla načasována na 1. ledna 2001 již v roce 1994, avšak možnost výběru provozovatele sítě a přenositelnost čísel, které jsou pro skutečnou konkurenci naprosto zásadní, byla (podle všeho bezdůvodně) zpožděna až na konec roku 2002 (na žádost stávajícího operátora). To narušilo otevírání trhu a znemožnilo novým aktérům získat na něj přístup, což také ovlivnilo zájmy spotřebitelů a investorů ve firmách, které soupeří s dosavadním monopolním operátorem, jehož podílníkem je stále ještě i stát.

Navzdory výše uvedené kritice došlo v telekomunikačním sektoru v posledních letech k významnému pokroku a míra modernizace infrastruktury je působivá. ČTÚ svou činnost zahájil skutečně dobře, ovšem je třeba co nejrychleji vyřešit i zbývající problémy spojené s harmonizací práva s *acquis*. Pozornost by se nyní měla zaměřit především na podporu hospodářské soutěže, implementaci zbývajících prvků rámce (např. nedávno odsouhlasená opatření týkající se zpřístupnění místních smyček) a zajištění nákladově-orientované tarifkace. Mimo to by měla být posílena nezávislost ČTÚ, vyřešeny veškeré odchylky ve způsobu regulace a plně respektován princip oddělení regulačních a provozních funkcí.

PŘÍLOHA 4 – ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

V očekávání vstupu do EU 1. května 2004 se ČR průběžně dařilo zlepšovat kvalitu životního prostředí a uvádět své právní normy v soulad se směrnicemi EU týkající se životního prostředí (obsaženo v Příloze V k článku 24 Aktu o přistoupení z roku 2003 o dočasných a přechodných opatřeních pro Českou republiku). Vstup do EU povede k ekologickým investicím zajišťujícím soulad s požadavky. Jejich výše se odhaduje na zhruba 10 mld. EUR. Požadované roční výdaje na ochranu životního prostředí v ČR se odhadují na více než dvojnásobek investic současných členských zemí EU. Očekává se, že podniky veřejných služeb (především vodohospodářské a kanalizační/úpravny odpadních vod) budou investovat velké částky do modernizace stávajícího zařízení a rozšiřování regionální působnosti. Zásadní investice do ekologické infrastruktury budou zapotřebí i ze strany soukromých průmyslových podniků a veřejného sektoru.

Hlavním cílem Státní politiky životního prostředí ČR je ochrana přírodního bohatství a zlepšování kvality životního prostředí, a současně hledání rovnováhy mezi rozvojem ekonomiky a ochranou životního prostředí. České obyvatelstvo je ekologicky velmi uvědomělé a může těžit ze zvýšeného přístupu k informacím o životním prostředí i tvorby rozhodnutí. Navzdory určitému zpomalení ČR pokročila v transpozici práva ES a v některých oblastech dokonce předběhla vlastní legislativní plán. Ovšem vynucování práva v oblastech, jako je bezpečnost práce a ochrany zdraví na pracovišti či veřejné zdraví, pokulhává. V jiných aspektech (např. emise skleníkových plynů či recyklace tuhého odpadu) jsou ekologické ukazatele za Českou republiku rovné ukazatelům většiny členských zemí EU.

K významným strukturálním změnám kvality životního prostředí patří výrazně snížené znečištění z průmyslové produkce v důsledku toho, že v první polovině 90. let byla ukončena činnost nemoderních a nekonkurenceschopných odvětví. Krom toho zvýšenou produkci ve výrobních odvětvích nedoprovázelo zvýšení znečištění. Přesto je pro plnou harmonizaci se směrnicemi EU a další zkvalitňování životního prostředí nutno zajistit splnění následujících úkolů: zlepšení kvality pozemních skládek a úpraven nebezpečného odpadu; využití obnovitelné energie, zlepšování kvality vody na úroveň plně odpovídající normám EU pro pitnou vodu a ochrana veřejného zdraví; posilování kapacit úpravy odpadních vod; a protipovodňová opatření.

Přístup banky k životnímu prostředí podporuje české cíle v oblasti implementace *acquis*, a současně se snaží řešit zásadní ekologické problémy, přičemž se tím, že projekty EBRD jsou v souladu s přejímáním unijního *acquis*, zaměřuje na další zlepšování určitých konkrétních oblastí péče o životní prostředí. Nedávno odsouhlasený průmyslový projekt se společností Siemens-SKV s sebou přinese významné zlepšení v oblasti životního prostředí, ochrany zdraví a bezpečnosti práce v daném výrobním závodě, kde budou navíc fungovat nejmodernější lakovny a strojní vybavení zcela odpovídající normám EU. V provozovně SKV budou navíc platit zásady komplexní a aktivní firemní politiky společnosti Siemens a postupy řízení v oblasti životního prostředí, ochrany zdraví a bezpečnosti práce.

Investice do zlepšování životního prostředí s cílem splnění norem EU nikdy nekončí a banka bude na zlepšení *acquis* v oblasti životního prostředí i na modernizaci ekologické infrastruktury i nadále spolupracovat s dalšími institucemi jako EU ISPA či EIB.

PŘÍLOHA 5 – VYBRANÉ EKONOMICKÉ UKAZATELE

Česká republika

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
								odhad	prognóza
Produkce a výdaje	<i>(procentuální změna v reálných hodnotách)</i>								
HDP ¹	5,9	4,3	-0,8	-1,0	0,5	3,3	3,1	2,0	3,0
Spotřeba soukromého sektoru	5,9	7,9	2,4	-1,8	1,9	2,3	3,8	3,9	na
Spotřeba veřejného sektoru	-4,3	3,6	-4,4	-4,4	2,3	-1,0	5,3	5,7	na
Tvorba hrubého fixního kapitálu	19,8	8,2	-2,9	0,7	-1,0	5,3	5,5	0,6	na
Vývoz zboží a služeb	16,7	8,2	9,2	10,0	6,1	17,0	11,9	2,8	na
Dovoz zboží a služeb	21,2	13,4	8,1	6,6	5,4	17,0	13,6	4,3	na
Hrubá průmyslová produkce	11,8	11,1	0,1	2,8	-0,4	5,1	6,8	4,8	na
Hrubá zemědělská produkce	3,2	2,5	-1,5	-1,8	2,3	-2,0	1,8	-2,0	na
Zaměstnanost	<i>(procentuální změna)</i>								
Pracovní síla (ke konci roku)	0,8	0,7	0,1	0,5	0,4	0,2	0,0	1,0	na
Zaměstnanost (ke konci roku)	0,7	0,2	-0,7	-1,4	-2,1	-0,7	-0,1	0,8	na
	<i>(jako procento pracovní síly)</i>								
Nezaměstnanost (ke konci roku)	2,9	3,5	5,2	7,5	9,4	8,8	8,9	9,8	na
Ceny a mzdy	<i>(procentuální změna)</i>								
Spotřebitelské ceny (roční průměr)	9,1	8,8	8,5	10,7	2,1	3,9	4,7	1,8	0,2
Spotřebitelské ceny (ke konci roku)	7,9	8,6	10,0	6,8	2,5	4,0	4,1	0,6	1,2
Výrobní ceny (roční průměr)	7,6	4,8	4,9	4,9	1,0	4,9	2,9	-0,5	na
Výrobní ceny (ke konci roku)	7,2	4,4	5,7	2,2	3,4	5,0	0,8	-0,7	na
Hrubý průměrný měsíční zisk hospodářství (roční průměr)	18,5	18,4	10,5	9,4	8,2	7,0	8,6	7,5	na
Státní sektor	<i>(jako procento HDP)</i>								
Celková bilance státního sektoru ²	-1,1	-1,7	-2,7	-2,4	-2,8	-4,4	-5,1	-6,7	-8,3
Všeobecné státní výdaje ²	43,0	42,2	41,7	40,9	41,9	43,7	44,2	46,6	48,9
Všeobecný státní dluh ³	15,3	13,2	12,9	13,0	14,5	16,7	18,5	20,0	24,3
Peněžní sektor	<i>(procentuální změna)</i>								
Broad money (M2, ke konci roku)	20,3	9,1	10,8	5,4	7,7	5,6	13,0	3,2	15,3
Domácí úvěry (ke konci roku)	16,5	12,1	9,9	-4,1	-1,7	-2,6	-9,7	-10,0	na
	<i>(jako procento HDP)</i>								
Broad money (M2, ke konci roku)	75,3	70,6	72,5	69,6	72,8	74,5	73,4	72,4	80,9
Úrokové míry a kurzy	<i>(roční procento, ke konci roku)</i>								
Dvoutýdenní repo sazba	11,3	12,4	14,8	9,5	5,3	5,3	4,8	2,8	na
Tříměsíční PRIBOR	10,9	12,7	17,5	10,1	5,6	5,4	4,7	2,6	na
Úroková sazba z vkladů ⁴	7,0	6,8	7,7	8,1	4,5	3,4	3,0	2,2	na
Úroková sazba půjček ⁴	12,8	12,5	13,2	12,9	8,7	7,2	7,0	6,2	na
	<i>(Kč k USD)</i>								
Směnný kurz (ke konci roku)	26,7	27,3	34,7	30,0	35,7	38,8	36,5	30,7	28,0
Směnný kurz (roční průměr)	26,5	27,1	31,7	32,3	34,6	38,6	38,0	32,7	27,4
Vývozní odvětví	<i>(v mil. USD)</i>								
Běžný účet	-1 369	-4 121	-3 564	-1 255	-1 462	-2 718	-3 273	-4 523	-3 700
Obchodní bilance	-3 678	-5 706	-4 893	-2 603	-1 903	-3 131	-3 068	-2 286	-2 000
Vývoz zboží	21 463	21 947	22 359	25 853	26 265	29 052	33 378	38 198	42 000
Dovoz zboží	25 140	27 654	27 252	28 456	28 167	32 183	36 446	40 484	44 000
Čisté přímé zahraniční investice	2 526	1 276	1 275	3 591	6 234	4 943	5 476	9 029	5 000
Hrubé rezervy mimo zlata (ke konci roku)	14 023	12 435	9 774	12 677	12 825	13 139	14 464	23 709	24 009
Objem zahraničního zadlužení	17 190	21 181	21 617	24 348	22 861	21 608	22 374	26 281	30 000
	<i>(v měsících dovozu zboží a služeb)</i>								
Hrubé rezervy mimo zlata (ke konci roku)	5,6	4,4	3,6	4,5	4,5	4,2	4,1	6,1	5,7
	<i>(v procentech příjmů běžného účtu mimo transfery)</i>								
Dluhová služba	8,9	10,4	15,2	14,6	14,2	9,6	6,4	6,3	5,8
Položky memoranda	<i>(v uvedených hodnotách)</i>								
Populace (ke konci roku, v mil.)	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3
HDP (v mil. Kč)	1 381 049	1 566 968	1 679 921	1 839 088	1 902 293	1 984 833	2 175 238	2 275 609	2 348 760
HDP na hlavu (v USD)	5 049	5 601	5 143	5 535	5 332	4 984	5 547	6 742	8,310
Podíl průmyslu na HDP (v %)	33,3	33,8	35,9	36,9	35,5	36,0	37,3	38,4	na
Podíl zemědělství na HDP (v %)	4,7	4,9	5,0	4,8	3,9	3,9	3,8	3,7	na
Běžný účet/HDP (v %)	-2,6	-7,1	-6,7	-2,2	-2,7	-5,3	-5,7	-6,5	-4,3
Zahraniční dluh - rezervy (v mil. USD)	3 167	8 746	11 843	11 671	10 036	8 469	7 910	2 572	5 991
Zahraniční dluh/HDP (v %)	33,0	36,7	40,8	42,7	41,6	42,1	39,1	37,8	35,0
Zahraniční dluh/příjmy na běžném účtu mimo transfery (v %)	58,5	67,7	69,9	69,2	65,0	57,1	52,4	55,4	57,9

¹ HDP a složky HDP ve stálých cenách roku 1995.

⁴ Vážené průměry všech splatností.

² Státní sektor obecně nezahrnuje výnosy z privatizace.

³ Konsolidované pohledávky zahrnují fondy státního rozpočtu, zdravotního pojištění, mimo-rozpočtové fondy a fondy místní správy, ale neobsahují nepřímé pohledávky speciálních státních finančních institucí (Konsolidační agentura) a státní záruky.

PŘÍLOHA 6 – FONDY TECHNICKÉ SPOLUPRÁCE

PROGRAM FONDŮ TECHNICKÉ SPOLUPRÁCE

(k 30.6.2003, v milionech EUR)

SEKTOR	POČET ZÁVAZKŮ	ČÁSTKA	ZDROJ FINANČÍ
OSTATNÍ			
Zemědělství, lesnictví, rybolov	1	41 348	Nizozemsko
	1	41 912	Finsko
Sektor celkem:	2	83 260	
CEAL, CoFinancing Lines & RVF	1	60 000	
Sektor celkem:	1	60 000	
Veřejné práce/sociální služby	1	435 336	Evropská komise
	1	43 216	Nizozemsko
	1	10 868	Spojené království
Sektor celkem:	3	489 420	
Stavebnictví	1	135 000	Dánsko
Sektor celkem:	1	135 000	
Energie	5	534 570	Evropská komise
	1	208 492	Německo
	1	74 427	Itálie
	1	18 253	Taipei
	1	46 844	USA
Sektor celkem:	9	882 586	
Finanční a podnikatelský	16	688 320	Evropská komise
	1	1 466 216	
	2	310 074	Japonsko
	1	36 941	Švédsko
	1	50 000	Spojené království
Sektor celkem:	21	2 551 551	
Výroba	1	60 000	Itálie
	32	1 672 557	Evropská komise
	8	480 000	
	1	114 806	Nizozemsko
	2	80 495	Itálie
	1	48 400	Španělsko
	3	94 971	Spojené království
Sektor celkem:	48	2 551 230	
Telekomunikace	1	43 080	Rakousko
	1	39 657	Finsko
	1	1 137 629	Japonsko
Sektor celkem:	3	1 220 366	
Přeprava, skladování	1	29 905	Dánsko
	6	500 445	Evropská komise
Sektor celkem:	7	530 351	
ČESKÁ REPUBLIKA celkem:	95	8 503 764	

PŘÍLOHA 7 – SOUČASNÁ SKLADBA PORTFOLIA

(ke 30. 6. 2003, v mil. EUR)

Identif. č.	Název projektu	Přímý/ regionální	Portfolio	Z toho dluh	Z toho kmenový kapitál	Nevyčerpané prostředky	Provozní aktiva
2486	Advent International (addition to Advent Private Equity)	přímý	9,9	0,0	9,9	0,0	9,9
4844	Brno Waste Water Treatment Plant Upgrading	přímý	27,5	27,5	0,0	13,6	13,9
5426	CSOB Privatisation (portage equity)	přímý	125,0	125,0	0,0	0,0	125,0
1303	Ceske Drahy s.p. - Czech Railway Corridor	přímý	12,4	12,4	0,0	0,0	12,4
4931	Czech Direct Equity Fund	přímý	8,3	0,0	8,3	0,0	8,3
2510	Czech Private Equity Fund	přímý	2,0	0,0	2,0	0,0	2,0
19497	Dalkia Usti Nad Labem	přímý	12,0	12,0	0,0	0,0	12,0
13809	EU/EBRD Phase I - Ext. - Ceska Sporitelna	přímý	20,0	20,0	0,0	2,7	17,4
29267	EU/EBRD Phase II - Ext. - Raiffeisen Leasing	přímý	10,0	10,0	0,0	10,0	0,0
27108	EU/EBRD Phase II - Ext. - Raiffeisenbank a.s.	přímý	10,0	10,0	0,0	6,3	3,8
6372	European Property Group	přímý	34,7	0,0	34,7	12,8	21,9
26872	Genesis Private Equity Fund	přímý	6,0	0,0	6,0	5,9	0,1
11112	Harpen District Heating	přímý	19,0	19,0	0,0	12,0	7,0
3797	Korado	přímý	29,9	0,0	29,9	0,0	2,9
1313	Skoda Kovarny (Forge) a.s.	přímý	12,7	12,7	0,0	3,4	9,3
17457	Soufflet Malting Czech	přímý	8,3	7,2	1,1	0,0	8,3
22364	Soufflet Malting Czech - Expansion	přímý	12,1	12,1	0,0	0,6	11,5
27318	TES Media	přímý	9,7	9,7	0,0	0,1	9,6
7265	TIW Czech N.V	přímý	28,1	0,0	28,1	0,0	28,1
5782	UNIQA – Pojišťovna Uniqa (kmenový kapitál)	přímý	2,8	0,0	2,8	0,0	2,8
24715	Winterthur MPF/CS L&P penzijní fond	přímý	20,7	0,0	2,7	0,0	20,7
3104	Winterthur MPF/CS L&P penzijní fond a.s. (kmenový kapitál)	přímý	0,9	0,0	0,9	0,0	0,9
3103	Winterthur MPF/CS L&P pojišťovna (kmenový kapitál)	přímý	7,8	0,0	7,8	0,0	7,8
21122	Winterthur MPF/CS L&P pojišťovna - Capital Increase	přímý	4,1	0,0	4,1	0,4	3,7
5049	AIG New Europe Fund	regionální	5,9	0,0	5,9	1,6	4,3
8902	Accession Mezzanine Capital LP	regionální	7,5	0,0	7,5	6,1	1,4
4607	Advent Central & Eastern Europe II – regionální fond	regionální	2,0	0,0	2,0	0,2	1,8
1309	Advent Private Equity Fund - Central Europe LP	regionální	0,7	0,0	0,7	0,0	0,7
23	Alliance ScanEast Fund	regionální	1,6	0,0	1,6	0,0	1,6
8194	Argus Capital Partners	regionální	7,9	0,0	7,9	0,0	7,9
4260	Baring Communications Equity	regionální	2,2	0,0	2,2	0,0	2,2
5058	Central & Eastern Europe Power Fund	regionální	1,3	0,0	1,3	0,0	1,3
346	Czech & Slovak Investment Corp	regionální	1,7	0,0	1,7	0,0	1,7
3491	DBG Osteuropa Holding GmbH	regionální	0,6	0,0	0,6	0,3	0,3
26594	DBG Osteuropa Holding II	regionální	6,8	0,0	6,8	6,5	0,3
13364	DVI, Inc. (debt)	regionální	1,5	1,5	0,0	0,4	1,1
9620	EU/EBRD Phase I - GIMV Czech and Slovak SME Fund	regionální	1,5	0,0	1,5	1,1	0,4
5073	Emerging Europe Capital Investors LDC	regionální	2,9	0,0	2,9	0,3	2,6
5422	Energy Efficiency and Emissions Reduction Fund	regionální	3,0	0,0	3,0	1,1	1,9
2668	Environmental Investment Fund	regionální	1,1	0,0	1,1	0,1	1,0
7004	Heitman Central Europe Property Partners Fund	regionální	8,1	0,0	8,1	0,0	8,1
27587	Heitman Central Europe Property Partners Fund II	regionální	8,1	0,0	8,1	8,0	0,1
19060	IKB Co-Financing Risk Participation Agreement	regionální	7,0	7,0	0,0	7,0	0,0
4442	Info. and Comm. Tech & Industrial Electronic Fund Ltd.	regionální	3,0	0,0	3,0	1,4	1,6
14808	Innova/3	regionální	4,5	0,0	4,5	3,4	1,0
5024	Innova/98 LP	regionální	1,9	0,0	1,9	0,0	1,9
2148	MBA Loan Project (guarantee)	regionální	0,9	0,9	0,0	0,9	0,0

Identif. č.	Název projektu	Přímý/ regionální	Portfolio	Z toho dluh	Z toho kmenový kapitál	Nevyčerpané prostředky	Provozní aktiva
6176	MBA Loan Project II (guarantee)	regionální	0,2	0,2	0,0	0,2	0,0
668	New Europe East Investment Fund	regionální	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1
2973	New Europe Insurance Ventures	regionální	0,8	0,0	0,8	0,7	0,1
29124	ORCO APARTHOTELS	regionální	1,9	0,0	1,9	1,9	0,0
13199	Raiffeisen EU Enlargement Fund	regionální	3,0	0,0	3,0	1,5	1,5
15978	Regional/Private Equity Fund Facility - Trigranit II	regionální	0,8	0,0	0,8	0,2	0,6
44	Renaissance Fund	regionální	2,5	0,0	2,5	0,0	2,5
17292	Spearhead International	regionální	5,9	5,9	0,0	0,9	5,0
TOTAL			530,8	293,1	237,7	111,6	419,3

PŘÍLOHA 8 – PROJEKTY V ČR V ČLENĚNÍ DLE ROKU PODEPSÁNÍ (VČETNĚ REGIONÁLNÍCH)

(ke 30.6.2003 v mil. EUR)

Rok	Identif. číslo	Název	Přímý/ regionální	Hodnota projektu celkem	Prostředky EBRD	Dluh	Kmenový kapitál	Stádium projektu
1992	104	ČSA	přímý	26,5	23,9	0,0	23,9	dokončen
1992	30	Čokoládovny	přímý	174,3	23,3	0,0	23,3	dokončen
1992	180	Eurotel Praha spol. s.r.o.	přímý	58,7	9,6	9,6	0,0	dokončen
1992	346	Czech & Slovak Investment Corp	regionální	23,9	3,6	0,0	3,6	čerpání
1992		4		283,4	60,4	9,6	50,8	
1993	661	CES Uniweb A.S. (ING)	přímý	6,1	1,5	1,5	0,0	dokončen
1993	14	CZ-Cagiva a.s.	přímý	36,9	5,9	5,9	0,0	dokončen
1993	132	Czech Telecommunications Project	přímý	266,1	39,1	39,1	0,0	dokončen
1993	657	TTD/Dobrovice Sugar Factory	přímý	26,1	4,2	0,0	4,2	dokončen
1993	47	Tatrarex spol.s.r.o. (ING Bank Vienna-CEAL)	přímý	2,0	0,8	0,8	0,0	dokončen
1993	676	Dun & Bradstreet	regionální	0,9	0,3	0,0	0,3	dokončen
1993	668	New Europe East Investment Fund	regionální	15,8	3,3	0,0	3,3	splácení
1993	44	Renaissance Fund	regionální	13,7	3,5	0,0	3,5	splácení
1993		8		367,6	58,6	47,3	11,3	
1994	7	Barum / Continental	přímý	155,7	29,6	29,6	0,0	dokončen
1994	18	Kabel Net	přímý	13,8	2,5	0,0	2,5	dokončen
1994	15	Karosa	přímý	41,4	6,5	0,0	6,5	dokončen
1994	1642	TFP: Komerční banka	přímý	13,1	13,1	13,1	0,0	dokončen
1994	1713	Tesla - Y.S.	přímý	16,2	6,4	6,4	0,0	dokončen
1994	1309	Advent Private Equity Fund - Central Europe LP	regionální	10,2	1,5	0,0	1,5	splácení
1994	23	Alliance ScanEast Fund	regionální	7,4	2,5	0,0	2,5	splácení
1994		7		257,8	62,1	49,1	13,0	
1995	2486	Advent International (addition to Advent Private Equity)	přímý	8,7	9,9	0,0	9,9	čerpání
1995	1303	České dráhy s.p. – český železniční koridor	přímý	1 098,4	16,2	16,2	0,0	splácení
1995	1743	Investiční a poštovní banka	přímý	6,8	6,8	6,8	0,0	dokončen
1995	2088	Sepap Štětí a.s.	přímý	174,4	56,8	56,8	0,0	dokončen
1995	1313	Škoda kovárny (Forge) a.s.	přímý	25,3	16,8	16,8	0,0	splácení
1995	1058	Technolen WF a.s.	přímý	21,5	8,6	8,6	0,0	dokončen
1995	3104	Winterthur MPF/CS L&P penzijní fond a.s. (vl. kapitál)	přímý	2,9	0,9	0,0	0,9	čerpání
1995	3103	Winterthur MPF/CS L&P pojišťovna (vl. kapitál)	přímý	25,0	7,8	0,0	7,8	čerpání
1995	2148	Projekt půjček na MBA kurzy (záruka)	regionální	1,4	0,9	0,9	0,0	podepsán
1995		9		1 364,4	124,7	106,1	18,6	
1996	2973	New Europe Insurance Ventures	regionální	3,4	0,9	0,0	0,9	splácení
1996		1		3,4	0,9	0,0	0,9	
1997	2510	Czech Private Equity Fund	přímý	39,6	2,3	0,0	2,3	splácení
1997	3797	Korado	přímý	136,3	29,9	0,0	29,9	čerpání
1997	4425	SIS fondy (vl. jmění)	přímý	36,5	9,7	0,0	9,7	splácení
1997	4260	Baring Communications Equity	regionální	13,1	2,4	0,0	2,4	splácení
1997	3491	DBG Osteuropa Holding GmbH	regionální	11,5	2,6	0,0	2,6	splácení
1997	2668	Environmental Investment Fund	regionální	9,3	1,1	0,0	1,1	čerpání
1997		6		246,3	48,0	0,0	48,0	
1998	5162	Česká spořitelna (vl. jmění)	přímý	78,4	67,0	0,0	67,0	dokončen
1998	4931	Czech Direct Equity Fund	přímý	38,8	8,3	0,0	8,3	čerpání
1998	4607	Advent Central & Eastern Europe II - Regional Fund	regionální	18,3	2,1	0,0	2,1	splácení
1998	5024	Innova/98 LP	regionální	10,8	1,9	0,0	1,9	čerpání
1998	6176	Projekt půjček na MBA kurzy II (záruka)	regionální	0,3	0,2	0,2	0,0	podepsán

1998			5		146,6	79,5	0,2	79,3	
Rok	Identif. číslo	Název	Přímý/ regionální	Hodnota projektu celkem	Prostředky EBRD	Dluh	Kmenový kapitál	Stádium projektu	
1999	4844	Renovace čističky odpadních vod Brno	přímý	82,8	27,5	27,5	0,0	čerpání	
1999	5426	Privatizace ČSOB (portage equity)	přímý	190,3	125,0	125,0	0,0	čerpání	
1999	6372	European Property Group	přímý	138,9	34,7	0,0	34,7	čerpání	
1999	5782	UNIQA – Pojišťovna Uniqa (vl. jmění)	přímý	3,3	2,8	0,0	2,8	čerpání	
1999	5049	AIG New Europe Fund	regionální	41,4	6,5	0,0	6,5	splácení	
1999	5058	Central & Eastern Europe Power Fund	regionální	4,8	1,3	0,0	1,3	čerpání	
1999	5073	Emerging Europe Capital Investors LDC	regionální	12,3	2,9	0,0	2,9	čerpání	
1999	5422	Energy Efficiency and Emissions Reduction Fund	regionální	10,7	3,0	0,0	3,0	čerpání	
1999	4442	Info. and Comm. Tech & Industrial Electronic Fund Ltd.	regionální	12,2	3,0	0,0	3,0	čerpání	
1999			9	496,7	206,7	152,5	54,2		
2000	13809	EU/EBRD Phase I - Ext. - Česká spořitelna	přímý	20,0	20,0	20,0	0,0	čerpání	
2000	11112	Harpen District Heating	přímý	39,9	19,0	19,0	0,0	čerpání	
2000	8194	Argus Capital Partners	regionální	45,2	7,9	0,0	7,9	čerpání	
2000	9620	EU/EBRD Phase I - GIMV Czech and Slovak SME Fund	regionální	7,5	1,5	0,0	1,5	čerpání	
2000	7004	Heitman Central Europe Property Partners Fund	regionální	37,7	8,1	0,0	8,1	čerpání	
2000			5	150,3	56,5	39,0	17,5		
2001	19497	Dalkia Ústí nad Labem	přímý	52,7	16,0	16,0	0,0	splácení	
2001	17457	Soufflet Malting Czech	přímý	29,0	10,0	8,0	2,0	splácení	
2001	7265	TIW Czech N.V	přímý	155,1	28,1	0,0	28,1	čerpání	
2001	21122	Winterthur MPF/CS L&P Pojišťovna – zvýšení vlastního jmění	přímý	11,6	4,1	0,0	4,1	čerpání	
2001	13364	DVI, Inc. (debt)	regionální	5,1	1,6	1,6	0,0	splácení	
2001	19060	IKB Co-Financing Risk Participation Agreement	regionální	7,0	7,0	7,0	0,0	podepsán	
2001	14808	Innova/3	regionální	37,7	4,5	0,0	4,5	splácení	
2001	13199	Raiffeisen EU Enlargement Fund	regionální	6,8	3,3	0,0	3,3	splácení	
2001	15978	Regional/Private Equity Fund Facility - Trigranit II	regionální	2,3	0,8	0,0	0,8	čerpání	
2001	17292	Spearhead International	regionální	5,3	5,9	5,9	0,0	splácení	
2001			10	312,6	81,3	38,5	42,8		
2002	27108	EU/EBRD Phase II - Ext. - Raiffeisenbank a.s. (ČR)	přímý	10,0	10,0	10,0	0,0	čerpání	
2002	22364	Soufflet Malting Czech – Expansion	přímý	39,0	14,0	14,0	0,0	splácení	
2002	27318	TES Media	přímý	60,9	9,7	9,7	0,0	čerpání	
2002	24715	Winterthur MPF/CS L&P Penzijní Fond	přímý	23,7	20,7	0,0	20,7	čerpání	
2002	8902	Accession Mezzanine Capital LP	regionální	16,3	7,5	0,0	7,5	čerpání	
2002	27587	Heitman Central Europe Property Partners Fund II	regionální	37,7	8,1	0,0	8,1	čerpání	
2002			6	187,6	70,0	33,7	36,3		
2003	29267	EU/EBRD Phase II - Ext. - Raiffeisen Leasing	přímý	10,0	10,0	10,0	0,0	podepsán	
2003	26872	Genesis Private Equity Fund	přímý	16,0	6,0	0,0	6,0	čerpání	
2003	26594	DBG Osteuropa Holding II	regionální	22,4	6,8	0,0	6,8	čerpání	
2003	29124	ORCO APARTHOTELS	regionální	18,5	1,9	0,0	1,9	podepsán	
2003			4	66,9	24,7	10,0	14,7		
Celkem			74	3 875,1	873,0	485,7	387,3		

PŘÍLOHA 9 – REALIZOVANÉ PROJEKTY V ČLENĚNÍ DLE SEKTORU

Sektor	Počet projektů	Prostředky EBRD (v mil. EUR)	Podíl na portfoliu (%)
Průmysl obecně	2	26	7 %
Průmysl a obchod	3	180	50 %
Zemědělství	0	0	
Nemovitosti, cestovní ruch a přeprava	2	30	
Telekomunikace, informatika & média	1	150	
Finanční instituce	6	70	20 %
Vlastní jmění banky	0	0	
Bankovní půjčky	4	50	
Nebankovní finanční instituce	2	20	
Fondy kmenových akcií	0	0	
Infrastruktura	4	83	23 %
Doprava	1	18	
Obecní & ekologická infrastruktura	3	65	
Energetická účinnost	0	0	
Energetika	0	0	
CELKEM	15	359	100 %
z toho dluh	12	321	89 %
z toho kmenový kapitál	3	38	11 %
z toho soukromé	14	349	97 %
z toho státní	1	10	3 %
z toho přímo v ČR	14	339	94 %
z toho v rámci regionu	1	20	6 %
z toho bez státních záruk	15	359	100 %
z toho se státními zárukami	0	0	0 %

PŘÍLOHA 10 - MAPA ČESKÉ REPUBLIKY

